

INNHOOLD

Forslag 1: Demokratiet i krise	3
Forslag 2: En grønn og rettferdig omstilling	11
Forslag 3: Et mer inkluderende samfunn	18
Forslag 4: En skole for framtida	23
Forslag 5: En god start på livet	27
Forslag 6: Et inkluderende studietilbud	29
Forslag 7: Et mer rettferdig skattesystem	33
Forslag 8: Arbeid til alle	36
Forslag 9: En infrastruktur for fremtiden	38
Forslag 10: Nordområdeuttalelse	41
Forslag 11: Inkluderende og rettferdig asyl- og innvandring	45
Forslag 12: Demokrati i Norge	48
Forslag 13: Oppgjøret som ikke kom	50
Forslag 14: En folkestyrt og rettferdig boligpolitikk	53

Forslag 1: Demokratiet i krise

De siste årene har nasjonalistiske og autoritære krefter vokst over store deler av verden. I Europa er muslimfiendtlige og høyreekstreme krefter på fremmarsj. I Polen jobber regjeringen aktivt for å begrense makten til domstolene. USA har trukket seg fra flere viktige internasjonale avtaler, som for eksempel Parisavtalen om klima og atomavtalen med Iran. Brasil har valgt en høyrepopulistisk president som er negativ til homofile, og som tidligere har uttalt at han er for diktatur. På forskjellige måter jobber disse kreftene i motsatt retning av det multilaterale samarbeidet som menneskerettighetene er tuftet på.

Når respekten for reglene som stater har blitt enige om forsvinner, går det på bekostning av rettighetene til befolkningen – spesielt de ekstra sårbare gruppene som er avhengige av at deres menneskerettigheter blir beskyttet.

Koronakrisa har vært en øyeåpner for alle som jobber for en verden hvor det er respekt for våre felles spilleregler. Verden trenger mer internasjonalt samarbeid og solidaritet, ikke mindre.

AUFs 5 krav til Norges regjering i arbeidet med menneskerettigheter:

1. Ufravikelig beskytte alle menneskers grunnleggende rettigheter.
2. Styrke og overholde folkeretten.
3. Særlig beskytte og styrke rettighetene til marginaliserte grupper.
4. Alt av utviklings- og bistandspolitikk skal ses i sammenheng med menneskerettighetene.
5. Vår handelsvirksomhet skal ikke bidra til brudd på menneskerettigheter eller ha negative ringvirkninger på miljø og klima.

AUFs krav til Norge i FNs sikkerhetsråd

I en tid med autoritære krefter på fremmarsj, må vi hegne om demokratiske institusjoner. FN er den største demokratiske institusjonen i vår tid. Det er svært positivt at Norge har fått plass i FNs sikkerhetsråd. Nå må plassen brukes til å skape forandring.

Norsk utenrikspolitikk må preges av grunnpilarene fredsdiplomati, menneskerettigheter og humanitære initiativ, og dette gjelder også Norges rolle i FNs sikkerhetsråd. Norge må ta til motmæle når supermakter står i veien for at menneskerettigheter overholdes verden over. Norge må være tydelig på at folkeretten gjelder alle, og vi må opptre som et selvstendig medlem av sikkerhetsrådet.

AUFs fem mål for Norges medlemskap i sikkerhetsrådet:

1. Bidra til å løse langvarige konflikter, med særlig fokus på konflikter med store sivile konsekvenser.
2. Gjenreise legitimiteten til FN som en institusjon preget av demokrati, åpenhet og samarbeid. Dette inkluderer avskaffelse av veto retten.

3. Sette kvinners rettigheter på dagsorden og føre en aktiv feministisk utenrikspolitikk.
4. Kjempe for grunnleggende rettigheter som demokrati og ytringsfrihet.
5. At Norge arbeider for større tilslutning til FN-traktaten om internasjonalt forbud mot atomvåpen og gjensidig nedrustning.

USA:

De siste årene har menneskerettighetssituasjonen i USA utviklet seg negativt. Dette er først og fremst ille for landets marginaliserte grupper, kvinner, skeive og mørkhudede. Likevel mener AUF det er viktig å poengtere at det som skjer i USA, som en av verdens supermakter, påvirker resten av verdenssamfunnet. Donald Trump har trukket landet fra Parisavtalen, atomavtalen med Iran og kuttet i støtten til seksuell og reprodutiv helse. Den systematiske og institusjonelle rasismen som har rådd over USA i flere tiår må få en sluttdato. AUF mener at USA i flere tiår har vist sterk forakt for menneskerettighetene, og våre alliertes behandling av egne innbyggere må få konsekvenser for det internasjonale samarbeidet for at vi skal fortsatt ha troverdighet i kampen for en verden basert verdier som rettferdighet, frihet og likeverd.

AUF mener:

- Guantanamo Bay-fangeleiren må stenges.
- Norge må fordømme USAs angrep på kvinners seksuelle og reprodutiv rettigheter, samt erstatte støtten til seksuell og reprodutiv helse som Donald Trump kuttet i 2017.
- Norge må fordømme den systematiske og institusjonelle rasismen i USA, samt den brutale politivolden.
- Norge må fordømme USAs bruk av internering av barn og barnefamilier, samt tvangsseparering av familier.
- Norge må fordømme at amerikanske barn og ungdommer blir plassert i fengsler for og sammen med voksne.
- Norge må fordømme USAs bruk av dødsstraff og tortur.

Russland:

Menneskerettighetssituasjonen i Russland forverres hvert eneste år Vladimir Putin sitter med makta i landet og styrer med jernhånd. AUF er veldig bekymret for at organisasjons-, ytrings- og religionsfriheten, kvinners seksuelle og reprodutiv rettigheter og skeives rettigheter angripes systematisk av russiske myndigheter. Samtidig er fengsling av opposisjonelle, skeive, meningsmotstandere og journalister på falskt grunnlag er veldig utbredt. Menneskerettighetssituasjonen i landet blir òg forverret av Putins utvidede presidentperiode, ufrie valg og forfølgelse av opposisjonen.

AUF mener:

- Norge må fordømme forslaget om å utvide Vladimir Putins presidentperiode.

- Norge må være pådriver for gjennomføring av frie og demokratiske valg i Russland.
- Norge må fordømme Russlands systematiske angrep på kvinner, skeive, journalister og den politiske opposisjonen.
- Norge må fordømme Russlands forsøk på ekspansjon.
- Norge må fordømme Russlands bruk av dødsstraff og tortur.

Palestina:

Siden 1948 har palestinere kjempet for frihet, rettferdighet og grunnleggende menneskerettigheter. Likevel bryter israelske myndigheter folkeretten og menneskerettighetene hver eneste dag gjennom en ulovlig okkupasjon. Langvarige konflikter kan ikke normalisere grove menneskerettighetsbrudd. Verdenssamfunnet er nødt til hegne om våre felles spilleregler ved sanksjonere mot myndigheter som gjentakende ganger bryter menneskerettighetene og folkeretten for å oppnå en verdensorden basert på likeverd og rettferdighet.

AUF mener:

- Enhver fredsforhandling uten palestinsk deltakelse er illegitim og ugyldig.
- FNs delingsplan fra resolusjon 181 må ligge til grunn for en tostatsløsning.
- Apartheidlovene som diskriminerer palestinerne må avskaffes.
- Palestinerne og israelere må bli dømt ut fra samme lovverk og lovgivning.
- Blokaden av Gaza må umiddelbart avskaffes, og befolkningen på Gaza må få bevegelsesfrihet og muligheten til å gjennomføre selvstendige valg.
- Israelske myndigheter plikter å gjenoppbygge Gaza etter de omfattende israelske bombeangrepene.
- Norge må styrke menneskerettighets- og demokratiarbeidet i Palestina.
- "The Act of Return" må respekteres, og palestinske flyktningers rett til å returnere til Palestina må overholdes.
- Norske myndigheter forplikter seg å ta opp Israel/Palestina-konflikten i hver anledning i møte med Israelske myndigheter.
- At Norge skal reagere internasjonalt mot at medlemmer av FNs sikkerhetsråd bruker veto-retten i spørsmålet om FNs innblanding i en fredsløsning i Palestina/Israel.

India:

11. desember 2019 vedtok Indias nasjonalforsamling en lovendring som åpner for at buddhister, kristne, hinduer, jainister, parsere og sikher med opphav fra Afghanistan, Bangladesh og Pakistan kan få indisk statsborgerskap. Loven åpner derimot ikke for at innvandrere med muslimsk tro får søke eller innvilget statsborgerskap. Myanmars rohingyaer, Sri Lankas tamiler og Kinas tibetanere omfattes heller ikke av loven. Dette forslaget rammer i tillegg skjevt, ved at indiske kvinner i større grad enn indiske menn mangler tilgang på dokumentasjon og identifikasjonspapirer.

AUF mener:

- Likhet for loven må gjelde Indias nye statsborgerskapslov.
- Norge må ta til orde for at Indias nye statsborgerskapslov er brudd på menneskerettighetene.
- Norge må stille seg kritiske til Narendra Modis hindunasjonalistiske regjerings innføring av det landsdekkende borgerregisteret (National Register of Citizens).
- Norge må støtte de fredelige demonstrasjonene i India.

Polen:

Det nasjonalkonservative og høyrepopulistiske regjeringspartiet i Polen, Lov og Rettfærdighet (PiS), har de siste årene drevet med en aggressiv politisk kampanje mot sin skeive befolkning. Den politiske kampanjen har resultert i økt hatkriminalitet, og over 100 LHBTI-frie soner. Dette har spesielt gått utover skeive og kvinner i landet. Sistnevnte gruppe har fått sine seksuelle- og reproduktive rettigheter innskrenket i form av Europas strengeste abortlover.

AUF mener:

- Norge må fordømme all diskriminering av LHBTI-personer.
- Norge må fordømme Polens innføring av LHBTI-frie soner.
- Norge ikke skal gi økonomisk støtte til Polen frem til regjeringens aggressive hatkampanje overfor skeive og kvinner stoppes.
- Norge må gå i bresjen for å styrke lhbt-personers grunnleggende menneskerettigheter i EU og FN.
- Norge skal protestere mot Polens uttrekking av Istanbul-konvensjonen, samt arbeide for at kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter i Polen blir overholdt og respektert.

Kina:

Kommunistpartiet (KKP) har hatt makta i Kina siden 1949, og har siden da innskrenket rettighetene til store deler av befolkninga. Landets marginaliserte grupper er særlig utsatt for grove menneskerettighetsbrudd. KKP's autoritære og kontrollerende politikk overfor landets innbyggere har resultert i masseovervåkning, massefengsling av opposisjonen og journalister, ytrings-, bevegelses-, menings- og pressefrihet er så og si ikke-eksisterende og de siste årene har myndighetene bedrevet etnisk og kulturell rensing av landets muslimske befolkning.

Hittil har over 1 million uigurer i Kina blitt sendt i arbeidsleirer i den nordlige kinesiske provinsen Xinjiang. I leirene blir uighurene forbudt å praktisere sin egen religion, og får ikke slippe ut av leirene før de kan bevise myndighetene om de har endret sitt språk, tro og væremåte. I leirene legitimerer Kina grove menneskerettighetsbrudd som psykisk tortur, brudd på religions og ytringsfrihet som nødvendige anti-terroriltak.

AUF mener:

- Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på uigurene.
- Norge skal kreve at de kinesiske myndighetene stenger leirene i Xinjiang og at de skal stå ansvarlige for gjenforening av ofrenes familier.
- Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på landets LHBTI-befolkning.
- Norge må fordømme kinesiske myndigheters angrep på opposisjonen og journalister.
- Norge må gjennomføre politiske og økonomiske sanksjoner for å styrke menneskerettighetssituasjonen i Kina.
- Norge skal være pådriver for at journalister internasjonale observatører får tilgang til Xinjiang-provinsen for å gjennomføre en uavhengig granskning og rapportering av menneskerettighetssituasjonen i provinsen.
- Norge skal boikotte vinter-OL i Beijing i 2022.
- Norske myndigheter skal ta opp situasjonen i Xinjiang i hver anledning i møte med kinesiske myndigheter.
- Oppfordre EU og andre overnasjonale organisasjoner til å sette press på Kinas behandling av muslimer i Xinjiang. Samt ha klare standpunkter på situasjonen i landet.

Myanmar:

Siden slutten av august 2017 har myndighetene i Myanmar oppfordret og instruert landets militære til å utføre drap, voldtekter, vilkårlige pågrep og påtæninger av hundrevis av hjem i rohingya-landsbyer nord i Rakhine-staten. Mer enn én million rohingyaer er blitt drevet på flukt til nabolandet Bangladesh. FN anser rohingyaene som en av verdens mest forfulgte minoriteter.

AUF mener:

- Det må settes internasjonalt press på Myanmar for å stoppe den etniske rensingen av rohingyaene.
- Rohingyaene må få flyktningstatus i tråd med FNs flyktningkonvensjon.
- Norge skal kreve at myndighetene i Myanmar skal tillate internasjonale, anerkjente hjelpeorganisasjoners bidrag.
- Rohingya-folket må få rettigheter på lik linje som alle andre etniske folkegrupper.
- Rohingya-folket skal få status som et etnisk folkeslag og få innvilget statsborgerskap i Myanmar.

Hviterussland:

Aleksandr Lukasjenko har vært sittende president i Hviterussland de siste 26 årene, og styrt landet med jernhånd på bekostning av innbyggernes grunnleggende menneskerettigheter. I 2006 innrømmet han å ha bedrevet valgfusk, og det er gode grunner til å tro at årets valg er falsifisert og gjennomført i stikk i strid med globalt anerkjente standarder for demokrati. I kjølvannet av valget 9. august har den politiske opposisjonen arrangert fredelige

demonstrasjoner, men Lukasjenko har svart med politivold, massefengsling av uskyldige mennesker og skarpt. Flere hundre har mistet livet, flere tusen har blitt fengslet og menneskerettighetssituasjonen i Hviterussland er kritisk.

AUF mener:

- Norge skal være pådriver for at det gjennomføres nye og frie valg i Hviterussland.
- Norge skal støtte de fredelige demonstrasjonene, og fordømme aggressiv politivold overfor de fredelige demonstrantene.
- Norge skal fordømme regimets blokkering av internett og bruk av masseovervåkning.
- Norge skal være pådriver for å sikre hviterusserne reell organisasjons- og ytringsfrihet.
- Norge skal ta til orde for å slippe fri hviterussiske journalister, fagforeningsledere og opposisjonspolitikere.
- Norge skal være pådriver for at det gjennomføres en uavhengig gransking av menneskerettighetssituasjonen i Hviterussland.

Tyrkia:

President Recep Tayyip Erdogan har sittet med makten i Tyrkia i 17 år, først som statsminister og deretter som president, og har på den tiden rukket å innskrenke mange demokratiske friheter i Tyrkia. Pressefrihet, LHBTI-rettigheter, kurdernes rettigheter er områder Tyrkia har tatt store tilbakeblikk på de siste årene.

AUF mener:

- Tyrkias presidentskap må få en periodebegrensning
- Det må gjeninnføres grunnleggende pressefrihet i Tyrkia.
- Norge må fordømme Tyrkias invasjon av Nord-Syria.
- Tyrkia må anerkjenne kurdene som minoritet og gi kurdene grunnleggende rettigheter.
- Norge må anerkjenne og fordømme folkemordet på armenerne.
- Norge mener at NATO skal vurdere en mulig suspensjon av Tyrkia i alliansen.

Oromo-folket:

Etiopias største etnisk folkegruppe, Oromo-folket, er en folkegruppe som historisk har blitt politisk og kulturelt marginalisert av etiopiske regimer. Menneskerettighetssituasjonen i Etiopia i dag er et resultat av en autoritær stat som utsetter det nasjonale valget på ubestemt tid, fengsler politiske motstandere og svarer demonstrantenes krav om demokrati og rettferdighet med skarpe skudd. Flere hundre demonstranter har de siste månedene blitt drept eller skadet av vold utført av myndighetene.

AUF mener:

- Norge skal være pådriver for at det gjennomføres frie og rettferdige valg.
- Norge må gå i dialog med den etiopiske regjeringen for å sikre at samtlige norske borgere som befinner seg i Etiopia er trygge
- Norge må fordømme militær- og politivold mot sivile og demonstranter. Statlig vold må opphøres.
- Norge skal være pådriver for en uavhengig etterforskning av drapet på Oromo-aktivisten Haacaaluu Hundeessaa.
- Alle politiske fanger som er ulovlig fengslet må løslates.

Menneskerettighetslov for næringslivet:

Næringslivet må spille en avgjørende rolle i arbeidet for en verden som respekterer menneskerettigheter og miljø. Det handler om at alle norske forbrukere skal være garantert produkter og tjenester som ikke har resultert i menneskerettighetsbrudd, dårlige arbeidsvilkår og negative miljøkonsekvenser. Felles internasjonale spilleregler vil kunne gi like konkurransevilkår, men aller viktigst vil det utjevne de sosiale og økonomiske forskjellene i verden.

AUF mener:

- Menneskerettighetsloven for næringslivet må ivareta menneskerettigheter, miljø og klima.
- Menneskerettighetsloven for næringslivet må ivareta varslerne, samt gi tilgang til klage- og oppreisningsmekanismer.
- Menneskerettighetsloven for næringslivet må legge til rette for sanksjonsmuligheter ved brudd på loven.
- Menneskerettighetsloven for næringslivet må sørge for transparens i aktørens leverandørkjede og organisering, samt avdekke korrupsjon og ulovlig organisering.
- Menneskerettighetsloven for næringslivet må sørge for kontinuerlig samarbeid mellom næringslivsaktører og sivilt samfunn, lokalbefolkning og fagforeninger.

Norsk bistand: solidaritet, ikke veldedighet

Solidaritet er AUFs grunnprinsipp både for vår bistandspolitikk og for vårt prosjektarbeid. Bistand kan brukes til å skape endring og en bedre verden, der makt og ressurser er rettferdig fordelt, eller det kan brukes til veldedighet og ukritisk tjenesteyting.

AUFs prinsipper for norsk bistand

Bistand som går ut på å drifte skoler og helsetjenester, som kan bidra til å undergrave det politiske systemet og myndighetenes ansvar i mottakerlandet, skaper en avhengighet som er uønskelig. I stedet må fokuset i norsk bistand være demokrat- og statsbygging. De siste

årene har bistandsnivået i Norge sunket. Denne utviklingen vil AUF snu. Vi mener Norge må øke sin bistand, både målt i kroner og i andel av BNI.

Norsk bistand må være en feministisk bistand, den må utjevne forskjeller og bekjempe fattigdom. I tillegg må norsk bistand ha et langsiktig perspektiv og organisasjoner som driver bistandsprosjekter må ha stabile rammer.

Når verden rammes av kriser, skal Norge bidra med nødhjelp. Likevel skal Norge aldri drive med tjenesteyting for mottakerland eller annen veldedighet som skaper avhengighet.

AUF beklager at regjeringen gjennom Norads demokratistøtte i mindre og mindre grad prioriterer politiske prosjekter som faktisk kan gjøre en forskjell, og i større og større grad prioriterer helt upolitiske prosjekter. Denne utviklingen må snus. I tillegg må informasjonsstøtten som går til sivilsamfunnsorganisasjoner opprettholdes og videreføres.

Forslag 2: En grønn og rettferdig omstilling

Prinsipper for den grønne omstillinga

Klima- og miljøproblemer gir utfordringer på tvers av landegrensene, for mennesker og i samfunnet vårt for øvrig. Samtidig som klimagassutslippene øker, blir konsekvensene mer dramatiske for hver dag som går. Vi får stadig økt kunnskap om både årsaker og konsekvenser av klimaendringer, og et internasjonalt forskningsmiljø gir en klar anbefaling: Planeten og verdenssamfunnet trenger tiltak nå.

For vår bevegelse er solidariteten i klimapolitikken avgjørende for å lykkes. Vår bevegelse må gå foran, både internasjonalt på tvers av landegrensene, men også i Norge, i solidaritet med arbeidsfolk over hele landet. By og land må spille på hverandres styrker - både mennesker, ressurser, kompetanse og innsats er avgjørende for å nå målet om fornybarsamfunnet. Det haster å finne løsninger, og de løsningene må vi finne i fellesskap.

AUF mener det er arbeiderbevegelsens hovedoppgave å sikre et rettferdig, grønt skifte. Samfunnet trenger raske og dype utslippskutt. Derfor må klima- og miljøhensyn være ledende i alt vi gjør. Klima må sette en ramme for all politikk og måten vi tenker på. Samtidig er det helt avgjørende at ingen mennesker faller fra i prosessen med det grønne skiftet for at vi skal lykkes med omstillingen. Alle mennesker skal leve gode liv - nå og i fremtiden.

For AUF går arbeid og klima hånd i hånd. En jobb å gå til og en lønn å leve av - arbeid til alle - skal være jobb nummer én. Fellesskapet vårt er bygd på verdien av vanlige folks arbeid og kompetanse. Samtidig er langsiktig økonomisk stabilitet umulig uten tiltak for klima og miljø. Å holde folk i jobb og skape nye, bærekraftige arbeidsplasser er et fundament for fornybarsamfunnet. Det er jobben arbeiderbevegelsen må gjøre i årene som kommer.

Dette er de grunnleggende målene med en sosialdemokratisk grønn omstilling. Med dette som bakteppe, har AUF tre grunnleggende prinsipper for et sosialdemokratisk grønt skifte.

1. Tidlig innsats for en bærekraftig klimapolitikk

AUF mener den grønne omstillingen må være ambisiøs og svare til Norges klimaforpliktelser. Derfor skal våre løsninger være langsiktige og bygge på bærekraftige prosjekter. Vår politikk kan ikke støtte ikke-fornybare eller ulønnsomme prosjekter som binder Norge til fossil virksomhet i årene fremover. Slike prosjekter må avvikles. Nå trengs det tidlig innsats for å sikre grønne arbeidsplasser i omstillingsprosessene samfunnet vårt skal gjennom. Grønn industri, bransjer og virksomheter må støttes tidlig, slik at vi kan bygge de nye næringene på disse. Nye jobber skapes av utdanning, omskolering og investeringer tidlig i prosessen. Dette er det AUFs mål å sørge for.

2. En rettferdig omstilling

Skal en grønn omstilling komme alle til gode, må den være rettferdig. Fellesskapet må sørge for at ingen faller fra gjennom klimaløsningene, og AUF vil ha målrettede investeringer og prosjekter for folk og områder som påvirkes av omstillinga. De som tar konsekvensene av omstilling må vite at fellesskapet stiller opp for dem - både næringsliv, lokalsamfunn, byer og

enkeltmennesker. Hvis alle skal kunne delta i omstillinga vi må gjennom, er det de som har mest også er nødt til å bidra mest. En klimapolitikk må være grønn for å virke, men den må også være rød for å vare. Uten begge deler er ikke Norge beredt for den grønne omstillinga vi skal gjennom. Det er arbeiderbevegelsens oppgave å ta oss trygt gjennom omstillinga.

3. Arbeid er nøkkelen

Hensikten med en grønn omstilling nå er flere, bedre og stabile jobber for fremtiden. Med sosial rettferdighet, langsiktige løsninger, og tidlig innsats oppnår vi to viktige mål i tiden fremover: lavere klimagassutslipp og flere folk i arbeid. Dette er nøkkelen for å klare det grønne skiftet. Med tidlig innsats i klimapolitikken, som starter omstillinga allerede nå, kan vi sikre at arbeidsplassene står klare når vi trenger dem. Med en rettferdig omstilling som kommer alle til gode sørger vi for at også folk i arbeid og alle, uavhengig inntekt, har mulighet til å bidra. I samarbeid med et organisert arbeidsliv finner vi nøkkelen for den grønne omstillingen. Nå er det bare å sette i gang.

Investere i fremtiden: Sosialdemokratisk politikk for grønn vekst

AUF har som mål at Norge skal være utslippsfritt i 2050. I den prosessen er sosial rettferdighet og stabilitet i arbeidsmarkedet helt sentralt. Et sosialdemokratisk grønt skifte vil kun fungere om det er rettferdig, og det er kun rettferdig om det kommer alle folk til gode. Dette vil kreve investeringer og støtte til arbeidere, folk og områder over hele landet. Samtidig vil områdene som i dag er avhengig av ikke-fornybare sektorer trenge mer støtte enn andre for å oppnå en grønn omstilling hvor ingen faller fra.

For å oppnå målene vil Norge dermed trenge investeringer og målrettede tiltak fra både offentlig og privat sektor. AUF vil bruke alle gode krefter for å nå målene med et sosialdemokratisk grønt skifte. Samtidig har staten et særlig ansvar for å finne og gjennomføre løsninger for et grønt arbeidsliv i Norge. Forutsigbare politiske forpliktelser gir stabilitet for markedsaktører, og det er en forutsetning for langsiktig omstilling. Myndighetene må ha en koordinerende rolle i omstilling av ikke-fornybare sektorer, samt tilby kunnskapsbasert støtte til både offentlige og private aktører.

Norges konkurransefortrinn er å føre sosialdemokratisk næringspolitikk der vi lar staten ta risiko, bruke statlig eierskap og stille krav. Myndighetene må gi rammeverk som stimulerer private og offentlige investeringer for å bidra til en klimanøytral, konkurransedyktig, inkluderende og grønn økonomi for hele samfunnet.

AUF vil:

- At Norge må bruke EØS-avtalen til tett oppfølging av EUs Green New Deal, aktivt søke muligheter, samt mobilisere satsing fra næringslivet og offentlig sektor.
- Ha et statsforetak som tilbyr kunnskapsbasert støtte og koordinerer offentlige og private investeringer i helhetlige grønne vekststrategier, planleggingsfaser og bærekraftige prosjekter.
- Mobilisere privat kapital for grønne sektorer gjennom statlige insentiver og stabile, langsiktige rammevilkår.
- Støtte bærekraftig vekst og omstilling i leverandørindustrien gjennom nye retningslinjer for offentlige innkjøp, anskaffelser og investeringer.

- Gå tidlig inn i sektorer og områder påvirket av omstillingsprosesser med målrettede tiltak som sikrer arbeid, videreføring av kunnskap og økonomisk aktivitet over hele landet.
- Ha en statlig eid långiver som tilbyr lån, fremmedkapital og annen ikke-økonomisk støtte for oppstartsbedrifter med prosjekter og virksomhet i grønne sektorer.
- Ha en statlig eid långiver som tilbyr lån og støtte for norske virksomheter i grønne sektorer med vekstpotensial på et multinasjonalt nivå.
- Opprette egne CO2-fond som sørger for grønne investeringer i både kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor.
- Opprette et CO2-fond for næringslivet etter modell fra NOx-fondet. Fondet skal støtte utviklingsprosjekter, kompetanseheving og investeringer i lav- og nullutslippsteknologi.
- Opprette statlig eide grønne fond hvor både offentlig og privat kapital samles og investeres i miljøvennlige prosjekter og virksomheter, med sikte på klima- og samfunnsmessige effekter samt økonomisk lønnsomhet.

Investeringsmuligheter i Norge.

Norge har store vekstmuligheter i tiårene som ligger foran oss. Gjennom historien har en vi levd av ressursene naturen har gitt oss, og forvaltet mulighetene til det beste for folk i landet. Vi lever i en tid hvor petroleumsinntektene vil falle, og store deler av arbeidsstyrken i Norge må skifte fokus til nye industrigrener. Dersom vi skal få til denne omstillinga er vi nødt til å handle mens vi enda har de økonomiske musklene til å få det til.

Staten har et særlig ansvar for å finne de nye løsningene som bidrar til et grønt arbeidsliv i Norge. Først og fremst handler det om at staten har et evighetsperspektiv, noe som gjør at vi kan ta større risiko på kort sikt og tenke mer langsiktig enn private bedrifter. AUF mener det er på tide at staten skal peke på nye næringer som vi skal satse på i tiden som kommer, og legge politisk til rette for at de har de beste vekstmulighetene vi kan gi dem.

AUF vil:

- Innføre en sertifiseringsordning for grønn omstilling i industrien.
- Opprette et eget hydrogen program i Norge, som er innrettet mot utvikling og skalering av produksjon, distribusjon og anvendelse av grønt og blått hydrogen i Norge.
- Innrette Statkraft på en slik måte at de kan gjøre større investeringer i solkraft i Norge.
- Endre Statskog slik at de får investeringsmulighet i norsk treforedling og skogbasert industri.
- Opprette et auksjonsbasert system for havvind som sørger for at vi når målet om å bygge ut minst 3 GW havvind innen 2030.
- Ha en helhetlig plan for energiutbygging i Norge som inkluderer både vann, vind, sol og andre energiformer. En slik plan må utarbeides i samråd med fagmyndigheter etter lokale hensyn og samtidig være i tråd med Norges klimaforpliktelser.
- Sikre investeringsbeslutninger i de planlagte Northern lights-utbyggingene i 2020, og legge til rette for flere i framtida.

- Realisere en verdikjede for CO₂-håndtering med tre fullskala fangstanlegg innen 2022. Fangstanleggene på Klemetsrud og i Brevik skal regnes som to av disse.
- Utvide investeringsramma for CCS til å inkludere ytterligere karbonfangst prosjekter i avfallsbransjen og industrien.
- Opprette flere etter- og videreutdanninger innenfor grønn industrideknologi som er spesielt målrettet mot arbeidere i petroleumsnæringa og leverandørindustrien.
- Gjøre Equinor til et verdensledende energiselskap og fase ut petroleumsaktiviteten til selskapet.
- Kreve elektrifisering av alle nye og eksisterende felt.
- Endre Enova så de i større grad skal finansiere store og sektorovergrepene prosjekter.
- Gi Enova en hovedrolle i satsing på hydrogen, ammoniakk og biogass som energibærere.
- At staten må ta aktive grep for å sikre en full verdikjede fra produksjon til utnyttelse både for hydrogen, ammoniakk og biogass.
- Styrke Innovasjon Norges klima programmer.
- Øke klimateknologifondet til 150 milliarder.
- Skille i primær- og luksus taksering av strøm og energi for å gi prosess- og tungindustrien bedre konkurransefortrinn.
- Ha en mer aktiv stat som etablerer og kjøper seg inn i utvalgte selskaper med strategisk interesse.
- Krav til klima og miljø skal vektlegges svært sterkt i alle offentlige anbudprosesser.
- Bedrifter som er klima- og miljøsertifisert skal ha fortrinnsrett ved offentlige anbudsrunder.

Grønn transport

I Norge står transportsektoren for 30% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene som er satt i Paris-avtalen. AUF mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å frakte varer og, tjenester og mennesker på. Dette gjelder i arbeidslivet, hverdagen og på fritiden.

AUF vil:

- At all gods- og persontransport i Norge skal være utslippsfritt innen 2025.
- Satse mer på utbygging av jernbane og kollektivtransport.
- Bygge høyhastighetstog mellom de norske og nordiske byene.
- At det dannes flere direktelinjer mellom Oslo og Europa.
- Øke antall sengeplasser på norske nattog.
- At alle jernbanelinjer skal være fullelektrifisert
- At det legges til rette for landstrømanlegg i hele Norge innen 2025
- Innføre et progressivt avgiftssystem på fritidsbåter, og årsavgift og engangsvgift tilsvarende ordningen for biler. Innføre incentivordninger for å elektrifisere fritidsbåter
- Innføre et nasjonalt ungdomskort til 200 kroner for alle til og med fylte 25 år

Grønn energi

Ren energi er nøkkelen til et fornybarsamfunn og skal bli en kommende pilar i norsk økonomi. AUF mener at Norge har de naturgitte fortrinnene og kompetansen som skal til for å utvikle fornybare energikilder, og både produsere og eksportere fornybar energi

AUF vil:

- At det offentlige skal eie vannkraftressursene i Norge.
- Oppgradere og modernisere eksisterende vannkraftverk.
- At berørte kommuner skal involveres tidlig og grundig i alle vindkraftutbygninger.
- Bedre rammebetingelsene for vindkraft i Norge både til havs og på land.
- Utbyggingen av nettet må følge utviklingen av vindkraftutbygging.
- Ha en storsatsing på utvikling og utbygging av vindkraft offshore.
- Ha en plan for resirkulering av mineraler brukt i vindmøllene.
- Det skal innføres grunnrentebeskatning på vindenergi.
- Utrede en ordning med hjemfallsrett på vindkraft, slik det er på vannkraft.
- Innføre en naturressursskatt på vindkraft, som skal komme kommunene til gode.
- Kritisk gjennomgå dagens konsesjonsregelverk for vindkraft.
- Etablere en nasjonal vindmølle fabrikk i Sandnessjøen.
- Legge en helhetlig plan for å dekke fremtidens kraftbehov med fornybar kraft, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft.
- Utvikle industriklynger og synergier mellom havvind, alternative energibærere og landbasert industri.
- Forske mer på kjernekraft og håndtering av atomavfall, samt bidra til at kjernekraftverk drives på en sikker måte internasjonalt.

Grønne næringer

Med et grønnere næringsliv kan vi få mer ut av naturressursene våre, skape vekst og samtidig kutte i utslipp og ta vare på naturen vår. Fellesskapet har et stort ansvar for å bruke naturressursene våre ansvarlig, bærekraftig og framtidsette.

AUF vil:

- At staten skal ta en større rolle innen utviklingen av treindustrien enn den gjør i dag.
- At det bevilges midler til utvikling av fornybare energikilder av tre.
- At alle offentlige nybygg skal bygges i norsk heltre.
- At hogging av norsk skog skal foregå i en mer kontrollert skala enn i dag.
- At skogen skal eies av fellesskapet.
- Innføre avgift pr. kg avfall bedrifter sender til deponering.
- Forby deponi av avfall fra gruvedrift i fjorder og innsjøer.
- Innføre progressiv moms ut ifra varenes klimaavtrykk.
- Utvide Arbeidstilsynet sitt mandat til å kunne kreve kompensasjon for underbetaling.
- At havressursene skal være folkets felles gode, og derfor motarbeide privatiseringen og sentraliseringen av fiskerettighetene- og kvotene.

Vedtatt 18.10.20 på AUFs 57. landsmøte

- Forby bentisk bunntåling, og støtte oppunder utvikling av redskap som er mer skånsomme mot havbunnen.
- Gi Arbeidstilsynet mer ressurser for å avdekke kriminalitet i fiskerinæringen.
- Styrke leveringsforpliktelsene.
- Ikke åpne for at fiskebruk skal kunne eie fisketrålere.
- Forbedre den sjøbaserte oppdrettsanleggsnæringen.

Grønne lokalsamfunn

Norge er et land med flere lokalsamfunn og mange kommuner. For å få til det grønne skifte er det viktig at kommunene, fylkene og staten jobber sammen for å nå våre forpliktelser.

AUF vil:

- At alle kommuner skal ha et klimabudsjett og et klimaregnskap som er oppe til behandling hvert år med mål om å kutte i utslippene på nivå med våre klimaforpliktelser.
- At alle kommuner skal ha tilgang på en klimarådgiver.
- Forby bruken av engangspplast og ikke-resirkulerbar plast ved offentlige institusjoner.
- At alle kommunale avfallsbeholdere skal ha panteringer.
- Stille økte krav til avfallshåndtering på offentlige plasser. Det innebærer nok søppelbøtter, med rutiner for jevnlig tømning, samt resirkuleringsstasjoner.
- Innføre kjøttfrie dager i alle offentlige kantiner hver uke, og ha vegetaralternativer hver dag.
- Erstatte gummigranulat med mer miljøvennlige alternativer innen 2025.
- At kommunene skal legge til rette for å låne ut flere produkter enn bøker, gjennom frivillighetssentraler og lignende.
- Bevare naturområder som alle har tilgang til, og grunnlovsfeste allemannsretten.
- Styrke virkemidlene for økt egenproduksjon av fornybar kraft og gjøre det enklere å selge overskuddsproduksjon, som for eksempel solcellepanel.

Grønt forbruk

Vår bruk og kast-mentalitet er ikke bærekraftig, og vi er nødt til å redusere både avfallsmengden og gjenbruke ressursene lenger og om igjen. Vi er avhengige av en mer bærekraftig produksjon, og bedre bruk og utnyttelse av ressurser for å omstille oss til en sirkulær økonomi.

AUF vil:

- Forbruket skal være basert på sirkulær økonomi.
- Opprette en nasjonal merking av alle varer for å vise forbrukerne hvor etisk og forsvarlig produksjonen er, samt hvor stort klimaavtrykk varen har.
- At det innføres et nasjonalt import- og eksportforbud av varer som inneholder palmeolje.
- Sikre gode og lettvinde løsninger for gjenbruk av blant annet klær, møbler og andre forbruksvarer.
- Fjerne moms på frukt og grønt.

Vedtatt 18.10.20 på AUFs 57. landsmøte

- Fjerne moms på reparasjoner og utleie av klær, tur- og sportsutstyr, verktøy og elektronikk.
- Utvide reklamasjonsretten.

Forslag 3: Et mer inkluderende samfunn

Målet for sosialdemokratiet er en verden der alle kan leve gode og frie liv uavhengig av kjønn, bakgrunn, religion, funksjonsevne, seksualitet og kjønnsuttrykk. AUFs inkluderingspolitikk skal fjerne de barrierene som hindrer folk fra å leve gode og frie liv.

Et samfunn der mennesker lever frie og likestilte liv skapes gjennom aktiv politikk der mennesker gis muligheter til å være en del av samfunnet. Enten det er i arbeidslivet, på skolen eller gjennom å leve det livet de ønsker.

Vår generasjon må gi mennesker mulighet til å bryte ut av samfunnsnormer og forventinger som begrenser dem. Derfor ønsker vi et krafttak mot hatprat, hatkriminalitet, diskriminering, trakassering og rasisme som begrenser folks frihet.

Vår bevegelse har en stolt historie med å skape inkludering i samfunnet. AUF mener at fremtidens inkluderingspolitikk krever at vi viser solidaritet med hverandre. Gjennom konkrete politiske tiltak som en bedre inkludering i samfunnet skal vi sørge for at alle får muligheten til å være med i lokalsamfunnet, på et likeverdig grunnlag.

Kampen for et mangfoldig samfunn

2020 har på mange måter vært et vendepunkt i antirasistisk historie. Etter flere demonstrasjoner i USA, Europa og i Norge mot rasisme, har det blitt avslørt hvor utbredt rasisme er i vårt eget land. Hudfarge har i stor grad betydning for hvilke muligheter en har, i hverdagen, arbeidslivet og på fritiden. Dette er grunnleggende motstridende for det samfunnet vi i AUF kjemper for og ønsker.

AUF vil:

- Styrke §185 om hatefulle ytringer.
- Øke statsstøtten til antirasistiske organisasjoner
- Styrke undervisningen om hatkriminalitet og netthets både på grunnskolen og videregående
- Styrke undervisningen om hatkriminalitet og netthets i lærer- og politiutdanningen
- At kommuner skal få ressurser til å tilby kurs om rasisme og strukturell rasisme for ansatte i kommunen
- At jobbsøknader i det offentlige skal være anonyme frem til innkalling til intervju.
- Innføre et kvitteringssystem i politiet som går ut på at man får en kvittering der det opplyses om hvem som er stoppet, hvor og hva slags kontroll det er.
- Tillate religiøse plagg i hele arbeidslivet.
- At det skal nedsettes en ny ytringsfrihetskommisjon som ser på netthets og formidleransvar.
- Opprette hatkrimgrupper i hvert eneste politidistrikt, og øke bemanningen mot hatkriminalitet kraftig.
- Innføre en lov som ansvarliggjør formidlere av netthets.
- Det skal økes antall kontroller for å avdekke utelivsdiskriminering.
- Innføre et nytt og strengere nasjonalt prikkssystem som blant annet skal avdekke funn av diskriminering eller rasisme, hvor konsekvensen av å overgå prikkordningen resulterer i inndragelse av skjenkebevilling.

- Flytte straffefokuset vekk fra utesteder over mot eierne som drifter dem.
- Innføre prøveordning med kroppskamera på politibetjenter.
- Styrke undervisningen om rasisme og stigmatiserende holdninger i grunnskolen.

Frihet fra seksuell trakassering

Hvert år anslås det at mellom 8000 og 16.000 kvinner blir utsatt for voldtekt eller voldtektsforsøk i Norge. 1 av 10 menn har blitt utsatt for en form for overgrep i løpet av livet. Til tross for disse dystre tallene, er det bare en brøkdel av voldtekter som ender i anmeldelse, og kun 1% av voldtektsanmeldelsene ender i felle dom. En endring på system- og individnivå må til for å sikre alle mennesker sin grunnleggende trygghet og sikkerhet.

AUF vil:

- At norsk voldtektslovgivning endres slik at voldtekt defineres som ufrivillig seksuell omgang, også kalt samtykkelov.
- At kampen mot voldtekt må gis en tydelig og langsiktig politisk prioritering. Regjeringen må sørge for at det settes av tilstrekkelige ressurser slik at politifolk og justissektoren har nødvendig kapasitet og kompetanse til å kunne sikre en effektiv strafferettslig forfølgelse av voldtekt som holder en høy kvalitet.
- En generell endring av holdninger hvor alle er tydelig på hva en voldtekt er, og som utfordrer etablerte voldtektsmyter. En klargjøring av at sex uten samtykke er voldtekt plasserer skyld og skam hos overgriper, og bidrar til å svekke voldtektsmyter.
- Øke bemanningen på volds – overgrepsmottak samt øke kunnskapen blant de ansatte.
- Ansette flere psykologer og jurister på mottakssentrene.
- Øke informasjon om volds- og overgrepsmottaket, slik at de som har vært utsatt for voldtekt får den bistanden de har rett på.
- Ha et tett samarbeid med skole, elev, foresatte og skolehelsetjeneste vedrørende seksualitetsundervisning- og kursing.

Friheten til å være seg selv

Alle mennesker skal ha frihet til å være seg selv, uavhengig av kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk eller seksualitet. Likevel opplever mange skeive ufrihet i hverdagen ved å ha færre muligheter enn andre til å leve frie og trygge liv. I 2019 falt Norge fra 3. plass til 5. plass i kåringen over hvilke europeiske land som er mest likestilt for lhbt-personer. Dette ble begrunnet i mangel på god politikk på beskyttelse mot medisinske inngripen av interkjønnbarn, manglende beskyttelse for transpersoner og interkjønnpersoner i straffeloven og manglende forbud mot konverteringsterapi.

AUF vil:

- At kjønnsidentitet og -kjønnsuttrykk skal omfattes av Straffelovens paragraf for hatefulle ytringer.
- Fordømme konverteringsterapi.
- Støtte opp om et nasjonalt forbud av konverteringsterapi.

- Kutte all statlig og kommunal støtte til organisasjoner som driver med konverteringsterapi.
- At alle som har behov og ønsker kjønnsbekreftende behandling skal få tilgang på dette, og at behandlingen skal kunne skje på hvert helseforetak.
- Arbeide for at norske myndigheter, menneskerettighets- og utviklingsaktører systematisk rapporterer menneskerettighetsbrudd på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.
- Norske behandlingstilbud bør basere seg på WPATHs Standards of Care.
- All behandling av kjønnsinkongruens skal være basert på informert samtykke og at samtaleterapi skal inngå i en utforsknings- og/eller utredningsfase.
- Familievernkontorenes, barnevernets, barnehagers, utdanningsinstitusjoners og helsevesenets kunnskap om ulike familiekonstellasjoner og familiemangfold skal styrkes.
- At kunnskapsnivået om lhbti-familier og ulike familieformer i fosterhjemstjenesten økes og at det aktivt jobbes for å rekruttere lhbti-personer som fosterforeldre og avlastningshjem.
- Dokumenter og skjemaer som behandler foreldrerett, familierett etc. gjøres kjønnsnøytrale og tilpasses flere familieformer.

Kampen for et likeverdig samfunn

Personer med nedsatt funksjonsevne er den største og mest mangfoldige gruppen i samfunnet vårt som opplever frihetsberøvelse i hverdagen, på skolen, i arbeidslivet og ellers på fritiden. For å kunne kalle Norge for et likestilt samfunn, trengs det et krafttak for å bedre rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne på alle samfunnsnivå.

AUF vil:

- Myndighetene og partene i arbeidslivet må gjøre det mulig for alle helt eller delvis arbeidsføre å jobbe.
- Flere unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer med behov for arbeidsrettet bistand, må få tilpasset oppfølging og komme inn i det ordinære arbeidslivet. Alle NAV-kontor i landet må ha ungdoms- og arbeidsmarkedskompetanse.
- Uførereformen må ikke få negative konsekvenser for unge uføre.
- Det må bli enklere for unge uføre å utnytte restarbeidsevnen.
- Myndighetene og andre aktører må bygge ned barrierer for ungdom som søker utdanning eller arbeid i utlandet.
- Fortrinnsretten for funksjonshemmede for offentlig utlyste stillinger må gjelde alle med en funksjonsnedsettelse.
- Ekstrautgifter knyttet til sykdom og funksjonshemninger må kompenseres fullt ut gjennom enkle og byråkratiske tilskuddsordninger.
- Ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer skal oppleve frihet fra diskriminering. Norge må oppfylle forpliktelsene i internasjonale konvensjoner om rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, dette inkluderer inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i norsk lovgivning.

Vedtatt 18.10.20 på AUFs 57. landsmøte

- Kompetansen om rettigheter og muligheter for elever med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer må økes.
- At retten til brukerstyrt personlig assistanse må utvides til også å gjelde personer med et mindre assistansebehov enn 25 timer per uke.
- At også mennesker over 67 år må omfattes av retten til BPA.
- At det årlig skal oppdateres om BPA tjenesten og hva som tilbys på kommunenes hjemmeside.
- Opprette en koordinator i hver kommune som kan jobbe med ansvar for BPA.
- At tilbudet om tegnspråkopplæring for søsken skal styrkes og implementeres i hele landet

Frihet til å leve

Til enhver tid står det mellom 400 og 500 pasienter på venteliste for et nytt organ i Norge. Dessverre er det ikke mange nok organer for å dekke behovet – som blir stadig større. I 2019 døde 49 pasienter mens de stod på venteliste for et nytt organ. Hvis organtransplantasjon skal fortsette å være et behandlingstilbud, må det endres fra å være aktiv påmelding til å bli aktiv avmelding. I henhold til loven bestemmer du selv over din egen helse fra fylte 16 år. Før det er det dine foresatte som har bestemmelsesrett.

AUF vil:

- At man skal aktivt avmelde seg til å være organdonor.
- Opprette et nasjonal organdonasjonsregister.
- Alle fra fylte 16 år skal bli automatisk registrert i det nasjonale organdonasjonsregisteret.

Muligheten til å komme tilbake til samfunnet

Det norske fengselsvesenet er basert på humanistiske prinsipper. Hovedmålet med norsk kriminalomsorg er ikke å straffe hardest mulig, men å gi muligheter for å vende tilbake til samfunnet som lovlidige borgere og naboer. Dette vil kreve en enorm satsning på Kriminalomsorgen, og AUF mener derfor det må bevilges betydelige midler til å styrke rehabiliteringsprogram, Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) og å sikre en forsvarlig bemanning i fengslene.

AUF vil:

- Fjerne ABE-reformen i Kriminalomsorgen.
- Trappe opp bevilgningene til Kriminalomsorgen.
- Slå kraftig ned på forslag om leie av soningsplasser i utlandet.
- Gjennomføre en rehabiliterings reform i kriminalomsorgen med en kraftig utbygging av flere åpne soningsplasser.
- Vurdere alle innsatte for åpen soning i fengsel.
- Bygge ut flere anstalter for åpen soning.
- Ta i større grad bruk av fotlenke og soning hjemme.

Vedtatt 18.10.20 på AUFs 57. landsmøte

- Styrke Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) og utdanne flere fengselsbetjenter.
- At det utarbeides en handlingsplan for å utjevne kjønnsforskjeller i kriminalomsorgen.
- At det skal være kvinnefengsler i alle landsdeler i Norge.
- At omsorgsansvar skal veie tungt ved avgjørelser om soning i fengsel eller med fotlenke.
- Styrke barnevernets kompetanse om unge lovbytere slik at etaten er mer rustet til å ivareta barn som ellers ville sonet i fengsel.
- Hovedregelen i norsk kriminalomsorg er at ungdom ikke skal sone fengselsstraff i fengsel.
- Dersom ungdom begår grove kriminelle handlinger, herunder frihetsberøvelse, drap og terror, må fengselsstraffen alltid sones i ungdomsfengsler. Ansatte i ungdomsfengsler skal ha spesialkompetanse innenfor barn- og ungdomsfagfeltet.

Forslag 4: En skole for framtida

Sosialdemokratiets fremste mål er like muligheter for alle mennesker. Skal man nå dette målet trenger man en skole hvor alle elever kan realisere sitt potensiale og bli gitt muligheter til å nå sine mål. Fellesskolen vår er det viktigste redskapet vi har mot økende ulikhet. En god skolegang bidrar til å ruste elever for arbeidsmarkedet og bygger tillitt mellom mennesker.

Vår visjon er at alle elever skal fullføre skoleløpet og utnytte sitt potensiale og legge til rette for at hver enkelt elev blir sett og fulgt opp. Visjonen vår nås best gjennom en sterk offentlig fellesskole.

AUFs ti skolekrav til Arbeiderpartiet

1. Skolehelsetjenesten skal være til stede på skolen hver eneste dag.
2. Fjerne fraværsgrensa og innføre mer rettferdige regler for fraværshåndtering.
3. Lovfeste retten til læreplass for alle kvalifiserte elever.
4. Konesjoner til privat skole drift skal være tidsbegrenset, samt at kommuner og fylkeskommuner skal ha lokal vetorett mot etablering av privatskoler.
5. Fjerne karakterkravet i matte, norsk og engelsk i lærerutdanningen.
6. Avvikle hjemmelekser og flytte arbeidet som blir gjort inn i fagtimene som skolelekser på barneskolen.
7. Endre navnet på religionsfaget i grunnskolen og på videregående opplæring fra KRLE til RLE, og fjerne kravet om at halvparten av undervisningen skal være kristendoms kunnskap.
8. Oppdatere seksualundervisningen. Innføre mer om grensesetting, seksualitet, relasjoner og følelser. Seksualundervisningen skal også inneholde et kjønns og seksualitetsmangfold.
9. Øke stipendene på vgs slik at elevene får dekket sine faktiske utgifter, og utvide grunnstipendet.
10. Gjennomgå eksamensordningen med mål om en mer rettferdig sluttvurdering, senke prisen på privatisteksamen og gjøre det gratis å ta opp fag man har strøket i.

Vår fellesskole

En av grunnene til at det er små forskjeller mellom folk i Norge, er at millioner av barn og unge gjennom årene har fått lik rett på god utdanning gjennom fellesskolen vår. I fellesskolen møtes barn og unge med ulik bakgrunn, fra ulike samfunnslag, og lærer hverandre å kjenne. 98% av alle barn og unge går på en offentlig fellesskole. Det å styrke fellesskolen er en investering for framtida, og for fortsatt et samfunn med små forskjeller.

AUF vil:

- Ikke bevilge støtte til nye opprettelser av privatskoler.
- Ha som mål i skolen at ingen skal behøve å gå på en privatskole.
- Øremerke penger til kommunene til overtakelse av private grendeskoler.
- Gi fylkeskommunene og kommunene en vetorett mot innføring av nye private barnehager, barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler.

- At man skal trekke finansiell støtte til private skoler som har et diskriminerende verdisyn.
- At Fylkeskommunen planlegger omfattende tilsyn overfor privatskoler for å kunne gjennomføre sanksjoner dersom de bryter loven.
- At skolene øyeblikkelig skal innføre rutiner som skal sikre at ingen elever utsettes for diskriminering og negative holdninger fra lærerne og medelever.
- Innføre flere valgfag på ungdomsskolen.
- Innføre flere hospiteringsdager på ungdomsskolen, og kvalitetssikre utdanningsvalgfaget for å sikre ungdomsskoleelever bedre overgang til videregående opplæring.
- at det må utformes nasjonale retningslinjer rundt håndtering og oppfølging av fravær på ungdomsskolen.
- Gjøre pensum i alle fag på grunnskolen og VGS tilgjengelig både i bokform og digitalt.
- Pensumbøker skal gjennomgås og oppdateres med maksimalt 5 års mellomrom.
- Pensumbøker i religion skal ha en mer balansert fordeling mellom alle verdensreligioner og livssyn.
- Sikre klagerett ved video- og lydinnspilling av muntlig og praktisk eksamen, hvis ønsket av kandidaten(e).
- Innføre heldagsskolen på barneskolen, hvor lekser og fysisk aktivitet skal inkluderes i den helhetlige skoledagen.

En inkluderende skole

Inkludering i skolen handler ikke bare om tilpasset undervisning og inkludering i opplæringen, men også et godt elev- og læringsmiljø ellers i skolehverdagen. For at alle elever skal få muligheten til å bli den beste utgaven av dem selv, må de bli sett og hørt. Det psykososiale tilbudet i fellesskolen må styrkes betydelig, både på grunnskolen og i videregående opplæring.

AUF vil:

- at fylkeskommunene overtar ansvaret for skolehelsetjenesten på videregående skoler, og staten skal finansiere halvparten av driftskostnadene.
- styrke helsesøstertjenesten i grunnskolen, og fokusere spesielt på barneskolen.
- ha helsesøster i fast stilling ved alle videregående skoler, og to helsesøstre i fast stilling ved skoler med over 800 elever.
- innføre tverrfaglig miljøteam på alle skoler.
- at alle fylkeskommuner skal ha et eget kompetanseteam knyttet til psykisk helse og mobbing.
- at alle kommuner skal ha tilgang på beredskapsteam mot mobbing.
- at skoler som viser gjentakende svake mobberesultater i elevundersøkelsen skal settes under administrasjon.
- at dagens klageinstans flyttes til barneombud.
- at ansatte i PP-tjenesten i større grad får ansvar for direkte arbeid med elevene som trenger ekstra oppfølging.
- Alle besøk til ulike guds- og livssynshus skal ha et pedagogisk opplegg.
- Skolen skal ta med elever til ulike gudshus og legger til rette for praktisk læring hvis mulig.

En universelt utforma skole for alle

Felleskolen er ingen fellesskole dersom ikke alle barn og ungdommer får muligheten til et likeverdig og godt tilbud. Den største gruppa i samfunnet vårt som opplever daglig ufrihet, er personer med nedsatt funksjonsevne. Derfor må skolene i Norge være universelt utformet, både fysisk og gjennom det pedagogiske innholdet. Vi kan ikke tillate at flere tusen barn og unge får dårligere skoletilbud enn sine klassekamerater på grunn av funksjonsnedsettelse.

AUF vil:

- Alle ungdommer må få tilbud om undervisning under opphold på sykehus eller i rehabilitering.
- Alle som har behov for tilrettelagt pensum skal ha produksjonsrett på det foretrukne mediet.
- Alle landets grunn- og videregående skoler må være universelt utformet innen 2030.
- Det planlagte veikartet for universell utforming av grunnskolen må iverksettes og finansieres, og det må utarbeides et tilsvarende veikart for videregående skoler.
- Overgangen mellom skoler og fra skole til arbeid må bli bedre, blant annet gjennom styrking av rådgivningstjenesten, styrket samarbeid med NAV, og god informasjonsdeling om tilretteleggingsbehov.
- Spesialundervisning må utformes og gis av kvalifisert undervisningspersonell, ikke ufaglærte assistenter.
- Kompetanse på inkludering, tilrettelegging og spesialpedagogikk må inn i lærerutdanningen.
- Den spesialiserte kompetansen som finnes i Statped må gjøres mer tilgjengelig, ikke fragmenteres.
- Innføre ATO-avdeling på flere skoler.
- Gjøre spesialpedagog til en beskyttet tittel.

Fagarbeidere er framtida

Fagarbeidere er selve bærebjelken i samfunnet vårt. Likevel satses det for lite på yrkesfag, og viktigheten av å være fagarbeider er undervurdert. Det er også et faktum at ikke alle ungdommer ønsker å gå studiespesialiserende linjer, av mange ulike årsaker. Derfor er det i seg selv viktig å gi et fullverdig og godt praktisk tilbud for alle de som ønsker å gå på yrkesfaglige linjer på videregående skoler. Det skal også bli enklere å ta fagbrev etter å ha fått generell eller spesiell studiekompetanse, slik at flere får muligheten til å bli fagarbeidere.

AUF vil:

- Lovfeste retten til læreplass for alle elever på yrkesfag.
- At det settes av 1 milliard til nytt utstyr for yrkesfag og at man hvert eneste år setter av mer penger over statsbudsjettet slik at elever på yrkesfag til enhver tid får jobbe med det samme moderne utstyret som vil møte dem i arbeidslivet.
- Redusere mengden teori på yrkesfag og introdusere det praktiske tidligere i undervisningsløpet.
- Pålegge det offentlige å ta inn lærlinger.
- Stille krav om aktive lærlinger ved offentlige anbud.
- Øke lærlingtilskuddet, slik at det blir mer attraktivt for bedrifter å ta imot lærlinger.

- Gå i dialog med den organiserte arbeidsgiver- og arbeidstakersiden for å øke lærelønnen.
- Legge til rette for at personer med fagbrev kan komme inn på høyere studier innen det relevante fagfeltet.
- Styrke YSK-tilbudet på norske videregående skoler.
- Gi et tilbud til å ta fagbrev for elever som har oppnådd studiekompetanse.
- Øke stipendene på vgs slik at elevene får dekket sine faktiske utgifter, og utvide grunnstipendet.
- Utrede muligheten for å benytte seg av Steigenmodellen og liknende yrkesfaglige utdanningsløp.
- Legge til rette for flere lærlingplasser til sjøs.
- Styrke Fagskolen.
- At det skal gis informasjon til elever i hele landet om maritim opplæring på VGS.
- At det settes i gang en prøveordning på offentlig skoleskip.
- Få en maritim utdanning i verdensklasse.
- Legge til rette for videre utdanning i militæret som offiser etter fagbrev.
- Styrke Fagskolen.

Språk

Sosial kontakt oppstår gjennom kommunikasjon. Språk er nøkkelen til å ta del i samfunnet, få en forutsigbar framtid og få et fullverdig tilbud i skole- og arbeidshverdagen. Økt språkkunnskap kan være en døråpner for mange ved å gi ungdommer flere muligheter senere i arbeidslivet, men også resultere i større forståelse for andre mennesker, kultur og samfunn.

AUF vil:

- Alle elever skal møte både nynorsk og bokmål tidlig i skoleløpet.
- Redusere antall karakterer i norskfaget.
- At elever skal ha krav på digitale og tekstuelle læremiddel på sitt hovedmål.
- Norsk lærerstudenter skal ha to likestilte målformer i utdanninga si.
- Innføre tegnspråk og samisk som valgfag på ungdomsskolen. Det forutsetter ansettelse av faglærere med riktig kompetanse.
- At flere nordmenn uten samisk og kvensk bakgrunn skal kunne ta samisk eller kvensk som 2. fremmedspråk.
- Sikre at samisk og kvensk historie og kultur får en plass i grunnskoleundervisningen i alle skoleløp.
- Utvikle nye læringsressurser på samisk, utdanne flere samiske og kvenske lærere, og bevare kvoteordningen for samisktalende i høyere utdanning.

Forslag 5: En god start på livet

Norge skal være et samfunn basert på små forskjeller og store muligheter, hvor bakgrunn eller økonomi ikke skal ha noe å si for ens sjanse til å lykkes. Dette er et verdsett som skal være essensielt fra barndommen av. Barnehagen er en av de viktigste arenaene for å danne et godt grunnlag for barns videre oppvekst og utdanning. Derfor skal det alltid være et mål at alle barn har tilbud om barnehageplass i sitt nærområde. Barnehagen er en viktig arena hvor barn lærer, leker og knytter vennskap med andre barn på sin alder.

AUF vil:

- Innføre gratis barnehage for alle
- På sikt gjøre barnehage obligatorisk for barn fra og med fylte 3 år
- Lovfeste retten til barnehageplass for alle
- Innføre kryss-søskenmoderasjon mellom barnehage og SFO

Eierskap og finansiering

Ved å styrke kvaliteten i barnehagene gjennom å satse på flere ansatte og ved å gjøre avstanden mellom skole og barnehage kortere, vil det bli stadig viktigere at flest mulig går i barnehage. Dette er viktig for å unngå at det oppstår et skille i skolen mellom barn som har gått i barnehage og ikke. Samtidig er det viktig at barnehagene har en finansieringsordning som gjør det mulig å tilrettelegge for at hvert barn blir sett og får tilretteleggelse for sine behov.

Private barnehager var helt essensielt for å oppnå tilnærmet full barnehagedekning. Nå har tiden kommet der private barnehager har spilt ut sin rolle. Skal man greie å fjerne køen for barnehagene og gjøre den tilgjengelig for alle, er det nødvendig at en stor del av infrastrukturen er offentlig eid. AUF mener at fellesskapet burde ha kontroll over fellesskapets midler, og at det burde være forbudt å ta ut profitt fra barnehagedrift.

AUF vil:

- Fjerne stykkprisfinansieringen og erstatte den slik at kommunenes faktiske utgifter blir dekket.
- Forby profitt i barnehagesektoren.
- Gradvis overføre private barnehageplasser til det offentlige, så lenge full barnehagedekning ivaretas.
- Øremerke penger fra staten til kommunene for overtakelse av private barnehager.
- Gi kommunestyrene mulighet til å legge ned veto om opprettelse av nye private barnehager.

Bemanning

Det er viktig at hvert barn blir sett, slik barnas forskjellige behov blir møtt i norske barnehager. For at dette skal være mulig må man ha nok ansatte, noe man oppnår om alle barnehager innfrir bemanningsnormen. Ved å innfri denne normen vil barn også få en bedre oppfølging når det kommer til språkutvikling, læring og utviklingen av barns sosiale kompetanse.

Barnehagenormen er et nødvendig tiltak, derfor er det viktig at den blir fulgt opp i hele landet. Det er viktig at alle kommuner har ressursene til å innfri kravene i normen, derfor bør staten bidra med en fullfinansiering for å sikre et like godt tilbud til alle barn i Norge.

AUF vil:

- Alltid ha en voksen per to barn under tre år.
- Alltid ha en voksen per fem barn over tre år.
- At minst 50% av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere og 25% fagarbeidere.
- Løfte fagarbeideren i barnehagen ved å lovfeste barne- og ungdomsarbeiderfaget i barnehageloven.
- At det skal bli rekruttert mer mangfoldig til barnehagen.
- Alle kommuner skal arrangere en egen fagdag for menn i barnehagen, to ganger i året.
- At opptak i barnehagen må følge reglene for avvikling av betalt foreldrepermisjon, slik at barnehageplassen er tilgjengelig når behovet er det.
- At den nye "Barnas arbeidsmiljølov" som er inntatt i opplæringsloven også skal omfatte barnehagene.
- At kommunene må arbeide for å utvikle trepartssamarbeidet mellom verneombudet, tillitsvalgt og arbeidsgiver på hver enkelt arbeidsplass.
- Sikre at barnehagelærerutdanningene gir studentene god kompetanse i både nynorsk og bokmål.

Tegnspråk i barnehagen

Barn har en unik evne til å lære språk, ved å tydelig kommunisere med kroppsspråk. Kroppsspråk er med å stimulere språksenteret i hjernen, og benyttes av mange som et supplement til vanlig kommunikasjonspraksis i barnehage. Tegn til tale er en pedagogisk måte barn kan lære å kommunisere på, som i økende grad blir brukt hos barn med språk og talevansker, tospråklige barn og hørselshemmede.

Språk er finmotorikk som ofte skaper problemer for små barn som nettopp har begynt å si sine første ord. Det er store forskjeller i tale og kommunikasjonsferdighetene til barn, og tegnspråk kan være med på å minske forskjellene.

AUF vil:

- Få tegnspråk inn i barnehagen.
- At alle barnehager skal ha minst en ansatt som kan kommunisere på tegnspråk.
- Alle ansatte i barnehagen skal få et årlig tilbud om opplæring i tegnspråk fra kommunen.
- At kommunikasjon med tospråklige, hørselshemmede og barn med språk og talevansker skal bli en større del av barnehagelærerutdanningen.

Forslag 6: Et inkluderende studietilbud

Retten til utdanning skal være lik for alle, uavhengig av bakgrunn og geografi. Det er fellesskapets ansvar å legge til rette for at alle kan ta en god utdanning som er tilpasset den enkeltes behov og kapasitet. For AUF er det et mål at flest mulig skal fullføre studiene man starter på, og oppleve høyere utdanning som oppnåelig i den livssituasjonen man befinner seg i.

Studentøkonomi

Alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning. Derfor må studiestøtte møte studentens reelle behov, og dekke de reelle utgiftene studentene har. Arbeid på siden av studier bør ikke være nødvendig for en økonomisk forsvarlig gjennomføring av studiet. En økt studiestøtte sikrer alle like gode muligheter til å fullføre utdanning.

AUF mener:

- Studiestøtte skal dobles til to ganger grunnbeløpet i folketrygden
- Alle studenter skal få studiestøtte 12 måneder i året
- Det skal være et mål om økt stipendandel av studiestøtten til 50%.
- Studenter skal ha 50% studentrabatt på kollektivtransport i fylkene, uavhengig av alder.
- at alle studentrabattordninger skal tilsvare 50% av ordinær pris.
- At obligatoriske studieturer skal gjennomføres uten egenandel
- At studenter som får praksisplass mer enn en time reisevei fra studiested skal få kostnad for reise dekket.

Studenters helse

AUF mener helsevernet for studenter må styrkes, samtidig som konkurranse fra private aktører unngås. Dyre, private tilbud skal ikke være nødvendig for en god helsehjelp for studenter i Norge. Det må opprettes lavterskeltilbud for studenter som sikrer at de får tilgang til raske behandlinger, legeattester, henvisninger og andre relevante tilbud innen primærhelsetjenesten. Ordningen må finansieres av staten. Samtidig må studenthelse må ses på i en helhetlig sammenheng. AUF anerkjenner tennene som en del av kroppen, og mener tannhelsetilbudet til studenter må styrkes.

AUF mener:

- Det maks være to uker helse- og veiledningskø for studenter.
- Det skal arbeides aktivt for kortere køer til psykisk og fysisk helsehjelp for studenter.
- Tilskuddet til tannhelsetilbud for studenter i Norge må økes.
- Det skal opprettholdes en studentrabatt ved offentlige tannleger, og på sikt skal det innføres gratis tannlege for alle.
- Det skal arbeides for et tettere samarbeid mellom studenter, studentsamskipnadene, kommunene og fylkeskommunen for å finne løsninger som motarbeider utfordringer studenter står overfor.
- at det skal være tilbud om gratis individuell- og gruppetrening for alle studenter i Norge, gjennom studentsamskipnadenes treningstilbud.

Studenters psykiske helse

God psykisk helse er viktig for å mestre studenthverdagen, og psykisk helse-tiltak bidrar til gode læringsmiljøer for alle studenter. Dagens tilbud møter ikke behov og etterspørsel for tiltak som bedrer studentenes psykiske helse. Tilskuddet til studenters psykiske helse gjennom samskipnadene må økes og reguleres etter studentantall med et nasjonalt sammenligningsgrunnlag.

AUF mener:

- det skal arbeides for flere lavterskeltilbud for studenter som trenger noen å snakke med.
- alle landets studentsamskipnader skal ha helsetjenester og helsetilskudd som reguleres etter studentantall med et nasjonalt sammenligningsgrunnlag.
- at staten skal øke bevilgninger som forebygger studenters psykiske uhelse.
- SHoT-undersøkelsen må ivaretas for best mulig å oppdage mørketall, samt gi informasjon om det reelle behovet blant studentene.

Fritidstilbud, ensomhet og trivsel

God studentkultur er en viktig trivselsfaktor i studenthverdagen, og det kan være avgjørende for at studenter fullfører studiet. Ensomhet kan skape usikkerhet og frafall fra studieløpet. Lærestedet bør derfor ta en mer aktiv rolle i sosialisering av studentene, samt opplyse og tilby tjenester som kan motvirke ensomhet blant studenter. Terapidyr er et tiltak som kan bistå studenter i stressende perioder. AUF vil innføre terapidyrordninger ved alle universiteter og høyskoler i Norge, og utvidet ordninger som ikke møter etterspørselen.

AUF mener:

- det skal være en studentrabatt på alle kulturtilbud.
- at velferdstinget skal være aktiv i arbeidet med å legge til rette for studentaktiviteter.
- studentaktiviteter bør synliggjøres i større grad.
- at kommuner og fylkeskommuner skal bidra med finansiell støtte til å utvide og utvikle lokale studentforeninger og -organisasjoner.
- at terapidyrordninger skal innføres ved alle universiteter og høyskoler, og utvides der det eksisterer fra før.
- At det skal bygges flere kollektive student- og eldreboliger for å redusere ensomhet blant begge gruppene.

Barnehagedekning

Studenter med barn kan oppleve det som utfordrende å fullføre studier på normert tid. Samtidig er det et uttalt ønske fra myndighetene at flere barn skal fødes. AUF mener derfor det må bli et bedre samarbeid mellom staten, fylkeskommunene, kommunene, og studentsamskipnader med den hensikt å tilrettelegge tilbud etter individets behov. Det bør gis tilskudd som sikrer barnehagedekning for studenter, samtidig som det tilbys fleksible ordninger som er tilpasset studentens hverdag.

AUF mener:

- Studentskipnaden skal ha full barnehagedekning med løpende opptak for studenter med barn, samt tilby fleksible ordninger tilpasset studentens hverdag.

Universell utforming

AUF mener alle studenter skal føle seg inkludert og ivaretatt på sine høyskoler og universiteter. Mangelfull universell utforming begrenser muligheten for personer med nedsatt funksjonsevne til å fungere optimalt i studiehverdagen.

AUF vil:

- At studenter som er kronisk syke, har en funksjonsnedsettelse eller blir alvorlig syke under studietiden skal ha tilgang på ordninger som bidrar til like forutsetninger for gjennomført studie
- At alle utdanningsinstitusjoner skal være universelt utformet slik at alle studenter har mulighet til å starte og fullføre en utdanning
- at man skal gi mer midler til å gjøre studentorganisasjoner og -bygninger universelt utformet.
- At pensum og studiemateriell tilrettelegges for personer med nedsatt funksjonsevne og gjøres tilgjengelig samtidig som øvrig pensum og studiemateriell.
- Funksjonshemmede og kronisk syke studenter ved universitet og høyskoler skal ha reell brukervedvirkning.

Lære hele livet i hele landet

Norge har et kompetansefortrinn mot utlandet, men forspranget blir mindre for hvert år. AUF mener at kompetansepolitikken må legge til rette for at alle arbeidstakere kan utvikle kompetanse, lære seg nye ferdigheter og tilpasse seg nye oppgaver. Kompetansepolitikken skal gjøre det mulig å lære hele livet i hele landet.

Lavtlønnede i sektorer der utdanningsnivået er lavt, har ofte minst tilgang på etter- og videreutdanning. Det er viktig at kompetansepolitikken ikke blir en overføring fra de som har minst til de som har mest. AUF mener at kompetansepolitikken er noe fellesskapet må ta ansvar for, og ønsker ikke en utvikling der etter- og videreutdanning skal finansieres av den enkelte.

AUF mener:

- Innføre støtte til livsopphold under etter- og videreutdanning for arbeidstakere. Støtten skal som hovedregel innrettes som stipend, ikke som lån.
- Innføre partssammensatte bransjevise kompetansefond med midler til å finansiere etter- og videreutdanning samt FoU.
- At fagskolene og høyskolene må brukes mer aktivt i etter- og videreutdanning.
- Gjøre det enklere å kombinere undervisningsstilling i profesjonsutdanningene med arbeid utenfor undervisningsstedet.
- Fjernet kravet om minimum 50 prosent studiebelastning for å få studiestøtte.
- Utvide muligheten til å ta fag eller utdanning for dagpengemottakere.
- Gi tilbud om etter- og videreutdanning for langtidssykemeldte.
- Redusere avkortningen av studiestøtte for de over 45 år.

- At åtteårgrensen for å motta studiefinansiering erstattes av en øvre maksgrense for hvor mye du kan låne, uavhengig av hvor mange år utdanningen varer.

Menneskelig faktor i opptakssystemet

Dagens opptakssystem til høyere utdanning er først og fremst basert på karakterer fra videregående opplæring. Ved studieretninger med høye inntakskrav hvor det er stor konkurranse om få studieplasser må det ses på muligheter for andre faktorer til opptak, slik at opptaket kan gjennomføres mer rettferdig.

AUF vil:

- Gjennomføre prøveprosjekt med intervju og motivasjonsbrev ved studieretninger med høye inntakskrav.

Fremtidens medisinske behov

Helsevesenet i Norge har et stort behov for flere helsefagarbeidere, sykepleiere og fastleger for å kunne gi det beste tilbudet for innbyggerne våre. Det er derfor nødvendig å gi flere muligheten til å spesialisere seg innenfor helsefag, og det er nødvendig å gi disse gode praksis- og arbeidsmuligheter for å kunne imøtekomme det medisinske behovet i landet vårt.

AUF vil:

- At antall studieplasser på medisinstudiet skal samsvare med fremskrevet behov for fastleger i fremtiden.
- At antall studieplasser på sykepleiestudiet skal samsvare med fremskrevet behov for sykepleiere i fremtiden.
- Øke antall studie- og turnusplasser for medisinstudenter.
- At kontinuitet i kommunens legetjeneste skal være en forutsetning for at kommunen skal kunne ta imot legestudenter.
- Det skal opprettes flere LIS1 stillinger.
- I venting på LIS1 skal det gis relevant arbeid.
- Det skal gis mulighet til å godkjenne autorisasjonen til medisinstudenter fra land utenfor EU og EØS.
- Det skal ses på andre muligheter enn LIS1.
- At universitetene og høyskolene i Norge skal ha en mer samstemt utdanningsplan for sykepleierutdanningen.
- At basalfagene som anatomi, fysiologi og biokjemi samt sykdomslære skal få større fokus av sykepleierutdanningen for å øke kompetansen til helsevesenet.

Forslag 7: Et mer rettferdig skattesystem

Ulikhet er en av de store utfordringene vi står overfor i dag. AUF kan ikke akseptere at flere og flere barn vokser opp i fattigdom samtidig som rikdom samles på stadig færre hender. Det er liten tvil om at en radikal omfordeling av formue og eiendom behøves. I et sosialdemokratisk samfunn krever dette en omfattende reform av dagens skattesystem. Den rådende ideen om at disse markedskreftene er en naturtilstand må snus. AUF ønsker å stå i spissen for en omfattende skattereform i landet. En skattereform er ment som finansieringsgrunnlag til den neste store velferdsreformen i Norge.

Samtidig må vi sørge for at skattlegging bidrar til økonomisk vekst, arbeidsplasser og en rettferdig grønn omstilling.

AUF vil at:

- Skattesystemet skal være progressivt og omfordelende.
- Skattesystemet skal redusere sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet.
- Det totale skattetrykket i Norge økes.
- Skattlegging skal bidra til økonomisk vekst, arbeidsplasser, og rettferdig, grønn omstilling.

Inntektsskatt

AUF er positive til et skattesystem med stigende skattesatser, for økende inntekt. Det er likevel problematisk at dagens system ikke skiller mellom satsene for de med de aller høyeste inntektene. Fellesskapet går derfor glipp at viktige ressurser.

AUF vil:

- Innføre et ytterligere topptrinn til dagens inntektsskatt.
- Oppjustere frikortgrensen til å være tilsvarende 1G.
- Redusere inntektsskatten til de som tjener under 600 000 ,- i året, og øke inntektsskatten for alle med over 600 000,- i årlig inntekt.

Formuesskatt

Det er et grunnleggende prinsipp for sosialdemokratiet at de som har de største formuene også skal bidra mest til fellesskapet. Formuesskatten er blant de mest effektive og omfordelende skattene vi har i Norge. AUF ønsker derfor økt skatt på formue.

Formuesskatten virker i stor grad omfordelende da det er de med de største formuene som bidrar mest. Flere av Norges aller rikeste betaler ikke andre personlige skatter enn formuesskatten.

Det er et viktig prinsipp at formuesskatten først og fremst skal betales av de som har mest. Derfor må bunnfradraget være på et nivå som i stor grad skjermer normale formuer. AUF mener formuesskatten bør ha en trinnsvis innretning slik at de store formuene i enda større grad beskattes enn i dag.

AUF vil:

- Fjerne kommunenes mulighet til å nedjustere satsen i formuesskatten.
- Innføre en progressiv formuesskatt med bunnfradrag på 2 millioner kroner.
- Trinnene vil være 2% for 2-50 millioner, 3,5% for 50-100, og 5,00% for formuer over 100 millioner kroner.

Skatt ved mottakelse av formuer

En av hovedgrunnene til at vi i dag ser at rikdom samles hos færre mennesker er blant annet manglende skattlegging av formue og eiendom som blir arvet. Avkastningen på arvet formue og eiendom vokser fortere enn skatteleggingen av den, og rikdommen bevares hos de aller rikeste. Dette på bekostning av vanlige folk. Familiene med størst formuer blir rikere, mens de med minst får enda mindre. Resultatet av denne urettferdige fordelingen er at ulikhetene øker.

AUF ønsker en trinnvis beskatning ved arv og gaver av formue til enkeltpersoner. Det skal være en skatt på mottakelse av store formuer med høyt bunnfradrag. Vi ønsker en trinnvis beskatning basert på størrelsen av mottatt formue. Bunnfradraget skal være høyt for å skjerme vanlige mennesker og familier.

AUF vil:

- Innføre en skatt ved mottakelse av store formuer. Størrelsen av mottatt formue gjennom et helt liv skal ligge til grunn.
- At beskatningen skal være trinnvis med ulike satser for ulike summer av mottatt formue. Beskatningen for de som mottar store formuer skal være svært høy.
- Ha et høyt bunnfradrag på de som mottar formuer.

Fellesskapet må ta del i verdiskapningen

Det er viktig at næringsvirksomhet skattlegges på en rettferdig måte, slik at hele folket får ta del i verdiskapningen. Selskapsskatten, blant annet, sikrer fellesskapet nødvendige inntekter. Samtidig må man erkjenne at vesentlige høyere selskapsskatt i Norge vil gjøre økonomisk aktivitet mindre lønnsomt sammenlignet med internasjonale markeder, og bedrifter vil bli ute av stand til å levere gode resultater.

AUF vil at:

- Ha en høyere selskapsskatt som blir sett i sammenheng med internasjonal konkurranseevne for norske bedrifter.
- Norge skal arbeide for en felles selskapsskatt i Europa på et vesentlig høyere nivå
- Gjeninnføre kommunal eiendomsskatt på verk og bruk.
- Nedsette en kommisjon for skatteunndragelse og overskuddsflytting.
- At Norge må intensivere arbeidet opp mot arbeidet med Base Erosion and Profits Shifting i OECD, og vurdere å gå inn for unilaterale skatteskjerpelser dersom arbeidet ikke fører frem innen 2020.

- At digitale tjenester skal skattlegges i landet tjenesten leveres, og ikke i opphavslandet til selskapet som leverer tjenesten.

Skatt på utbytte

Utbytte fra et aksjeselskap er skattepliktig som alminnelig inntekt. Det betyr at beskatning av personlige aksjonærer som mottar utbytte fra aksjeselskap skjer etter dagens aksjonærmodell. Hvis skattesubjektet er en fysisk person, har han eller hun på visse vilkår rett til fradrag for skjerming hvor det bare er avkastning utover normalavkastning som skal skattlegges. Det betyr beløp opp til det som anses å være normalavkastning skjermes derfor fra beskatningen. AUF mener dette er problematisk, og motsetter seg at personlige aksjonærer skal kunne ta et betydelig utbytte hvert år skattefritt. Skjermingen er med å sørge for at skatteplikten for aksjeutbytte avdempes noe ved retten til skjerming.

AUF vil:

- Øke satsen i utbytteskatten slik at den samsvarer med den høyere trinns-katten.
- Avskaffe skjermingsfradraget for beskatning av utbytte.

Grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt handler om å skattlegge lønnsomme næringers utnyttelse av naturressurser. Det handler om å sørge for at verdiskapningen fra disse naturressursene kommer hele fellesskapet til gode.

AUF vil:

- Innføre en overskuddsbasert grunnrenteskatt på havbruk på 40 %.
- Grunnrentebeskatning bør innføres i flere næringer.
- At deler av beskatningen skal tilfalle vertskommunene.

Forslag 8: Arbeid til alle

For sosialdemokratiet har arbeid til alle i lang tid vært én av våre viktigste saker. At folk er i arbeid er viktig både for den enkelte og for hele samfunnet. Vi må skape for å kunne dele - og da trenger vi at flest mulig er i jobb og at arbeidsmarkedet er trygt og seriøst.

Velferdsstaten vi har i Norge er et felles spleiselag. Gjennom gode vilkår, trepartssamarbeid, statlig styring og høy organisasjonsgrad sørger vi for et effektivt, produktivt og omstillingsdyktig arbeidsmarked. Dette er viktig for å få inn inntekter til staten og for å håndtere omstillingen vi må igjennom.

AUF kommer alltid til å ta kampen for et seriøst arbeidsliv der flest mulig skal ha mulighet til å arbeide. Vi må ta tilbake makten fra bedriftseierne til de ansatte og sørge for å skape flere arbeidsplasser fremover.

AUF vil:

- At arbeidsmarkedspolitikken må styrkes og føre flest mulig inn i arbeidslivet.
- At fast ansettelse skal være hovedregelen.
- Innføre en ungdomsgaranti opp til 35 år, for å sikre unge tilbud om jobb, utdanning eller kompetansegivende opplæring.
- Kritisk gjennomgå arbeidsmiljøloven for å føre til en forbedret, styrket lov.

Et seriøst arbeidsliv

Det norske arbeidslivet er tuftet på ryddige arbeidsforhold, et fellesskapsorientert samfunn som skaper trygge og gode jobber, og en høy grad av tillit mellom arbeidstakerne og bedriftseierne.

AUF mener at det er behov for politiske grep som hjelper fagforeningene å organisere flere, og skape lover og regler som gjør fagforeningene sterkere mot useriøse aktører i arbeidslivet som utnytter arbeidstakere.

I noen deler av det norske arbeidslivet så fungerer ikke den norske modellen per i dag. Gjennom et sterkere arbeidstilsyn, høyere kunnskap hos arbeidstakere om hva de har rett på og en sterkere arbeidsmiljølov så kan vi stoppe rovdrift av arbeidere.

AUF vil:

- At man skal lage en ny og sterkere arbeidsmiljølov.
- Innføre kollektiv søksmålsrett for å stanse ulovlig bruk av vikarer og midlertidige ansatte.
- Begrense statens adgang til midlertidige ansettelser gjennom en skjerping av tjenestemannsloven.
- Innleie skal som hovedregel være forbudt, men kan bli tillatt der partene avtaler det.
- At alle ansatte i bemanningsbyrå skal vikariere for en konkret ansatt ved innleie, og skal ikke ha lavere lønn eller dårligere arbeidsvilkår enn den ansatte. Unntak er større behov for innleie ved prosjekter, dersom partene i arbeidslivet avtaler det.
- At NAV ikke skal benytte seg av bemanningsbyråer og vikarbyråer til arbeidsrettede tiltak.

- Ha fullt fagforeningsfradrag.
- Ansvar for å oppfylle dokumentasjonskravene for opprettelse av av tariffavtaler skal tilfalle arbeidsgiversiden.
- At besøk fra partene i arbeidslivet hvor man underviser om rettigheter og plikter i arbeidslivet skal være en integrert del av grunnskole, videregående skole og høyere utdanning.
- Styrke arbeidstilsynet med mål om å øke antall kontroller på bedrifter og kapasiteten til å sanksjonere overfor bedrifter som bryter reglene for arbeidslivet.

Arbeidsplasser i hele Norge

En av de viktigste forutsetningene for at folk skal kunne bo og leve i hele landet, er at staten legger til rette for at det er mulig å arbeide i hele landet. AUF ønsker at infrastruktur, gode velferdstjenester og desentraliserte utdanningstilbud skal være medvirkende faktorer til at folk skal kunne bo og leve trygt i hele landet.

Landbruksnæringen er en næring med arbeidsplasser rundt om i hele landet, og er viktig for alle deler av Norge. AUF ønsker å videreutvikle velferdsordningene som allerede eksisterer slik at bønder kan være sikre på at de får en trygg og god arbeidshverdag. Vi vil også fortsette praksisen med tollvern og arbeide sammen med landbrukets organisasjoner for å skape gode lønns- og rammevilkår for bønder på lik linje med resten av befolkningen.

AUF vil:

- At eierskaps-, nærings- og industripolitikken skal ha som hovedmål å sikre bærekraftig industriutvikling i hele landet, og gjøre Norge til en attraktiv destinasjon for utenlandske investorer.
- Styrke virkemiddelapparatet for eksportrettet næringsliv.
- Styrke eksportrettede programmer for næringslivet, som for eksempel økt eksportfinansiering, finansiell risikoavlastning, markedsinnsikt og profilering i utlandet
- Styrke virkemiddelapparatet for Norge som destinasjon for utenlandsk kapital.
- Videreutvikle velferdsordningene man har i norsk landbruk for å sikre trygge rammer for landbruket.
- Fortsette praksisen med tollvern for å redusere konkurransen mot norsk landbruk
- At staten skal legge til rette for fornyelse av og rekruttering til norsk landbruk gjennom å styrke de økonomiske tilskuddsordningene for bønder, da spesielt rettet opp mot unge og det underrepresenterte kjønn.
- At et av målene med jordbruksoppgjøret skal være å utjevne lønnsforskjellene mellom bønder og andre tilsvarende yrker.
- Opprette en statlig ordning med incitament for høyere rente ved sparing til kjøp av første gårdsbruk eller mindre fiskefartøy for ungdom.
- At særavgifter på mat og drikke ikke skal medføre nedleggelse av arbeidsplasser.
- At man skal ha en lik nettleie over hele landet.
- At en skal styrke midlene til utbygging av bredbånd.
- Gjeninnføre og styrke de regionale næringsutviklingsmidlene.

Forslag 9: En infrastruktur for fremtiden

AUF vil bygge landet for fremtiden. Effektiv og trygg samferdsel forbedrer folks hverdag samtidig som det reduserer klimagassutslipp. Fremtiden er grønn, energieffektiv og fornybar. Derfor vil AUF ha en storstilt satsing på miljøvennlige og trygge alternativer for person- og godstrafikk som knytter sammen by med land, samt Norge med våre internasjonale naboer. AUF vil også se på finansieringsmodeller for norsk infrastruktur for å sikre en mer effektiv utbygging og drift, samtidig som vi sikrer sysselsetting ved store byggeprosjekter.

Et togtilbud til hele landet

Togtilbud i Norge må være effektivt, pålitelig og billig for å være et reelt og godt alternativ til privatbilisme. Offentlig eierskap over jernbane er nødvendig for å sikre at langsiktige transportstrategier planlegges og implementeres i en helhet, samtidig som folks reisebehov prioriteres over privat profitt. AUF mener internasjonale toglinjer vil gi effektive og grønne reisemuligheter med resten av Europa, og vil derfor prioritere toglinjer mellom Norske knutepunkter og europeiske storbyer.

AUF vil:

- At togtilbudet skal være offentlig eid.
- At all gods- og persontransport i Norge skal være utslippsfritt innen 2025.
- Elektrifisere alle jernbanelinjer, og legge dobbeltspor på samtlige strekninger hvor det er hensiktsmessig og miljømessig forsvarlig. Det skal legges vekselspor der det ikke er forsvarlig med dobbeltspor.
- Øke antall sengeplasser på norske nattog.
- Bygge høyhastighetstog mellom de store norske og nordiske byene.
- At det dannes flere direktelinjer mellom Oslo og Europa.
- Senke prisene på togbillettene.

Utenlandske vogntog

Mye av varene vi får inn i landet bringes inn av utenlandske vogntog. Mange av dem er dårlig rustet for norske forhold. Norge må ha strenge rutiner på sjekk av utenlandske vogntog på vei inn i landet, i tillegg til at alle yrkessjåfører på norske veier må ha norske arbeids- og lønnsvilkår.

AUF vil:

- Ha gode og strenge rutiner på sjekk av vogntog som krysser grensen til Norge for å forhindre ulykker.
- Utenlandske tungtransportsjåfører skal ha norske arbeids- og lønnsvilkår når de gjennomfører oppdrag internt i Norge.
- Man skal ha gode kontroller og rutiner for å sikre at utenlandske vogntog oppfyller de norske sikkerhetskravene.

Buss

Det er viktig at kollektivtransporten er tilgjengelig, presis, innovativ, rask, komfortabel og billig for at befolkningen skal bruke den. Kollektivtilbudet i Norge skal være konkurransedyktig med privatbilismen. For at Norge skal få et godt og tilfredsstillende kollektivtilbud må man gjøre omprioriteringer i investeringene på transportsiden, samt forbedre sikkerheten.

AUF vil:

- Innføre et nasjonalt ungdomskort til 200 kroner for alle til og med fylte 25 år.
- At loven skal endres slik at alle busser i landet blir påbudt å ha setebelte i alle seter.
- At all rutetransport med buss skal eies og driftes av fylkeskommunen.
- forbedre lønns- og arbeidsvilkårene til bussjåfører.

Tunnelsikkerhet

Norge er et langstrakt land med mye vei og mye av denne veien går gjennom fjell og berg, dette krever tunneler. Selv om det norske tunnelnettet er blitt forbedret de siste årene er det mange tunneler som i dag ikke er bred nok til å håndtere trafikken. Norge burde gjøre sine tunneler mer trafiksikker, noe som både har en sikkerhetsmessig effektiv så vel som det effektiviserer det norske veinettet.

AUF vil at:

- Norge skal forbedre tunnelene for mer trafiksikkerhet.
- Regjeringen må stille med nok midler, så fylkene faktisk kan klare å ruste opp tunnelene.

Ferje

Som et land med mange fjorder har ferger vært avgjørende for å knytte landet sammen. De norske fjordene består imidlertid av mange sårbare økosystemer som er utsatt for forurensingen fra fergene. AUF mener at dette bør bli en nasjonal satsing der alle fergene skal være utslippsfrie.

Prisene på ferjene må ha et makstak, der fylkene kan heller etter evne justere ned prisen. For Kyst-Norge er ferjene selve livsåren i hverdagen, og for å ikke skape forskjeller må materiellet, prisen og avgangene syne befolkningen.

AUF vil:

- Fullfinansiere ferjetilbudet hos kystfylkene.
- Fullfinansiere å gjøre alle norske ferger skal være utslippsfrie og at dette blir en nasjonal satsning.
- Innføre et makstak på ferjepriser.
- Stille krav om at ferger skal være tilpasset strekningene de skal bemanne.

Rassikring

Klimaendringene får ofte konsekvenser for veier og jernbane, hyppigere og større ras rammer oftere infrastrukturen over hele landet. Det må utarbeides en helhetlig plan for sikring og oppgradering av veier i Norge. AUF vil at det skal være trygt å kjøre på norske veier både for person- og godstrafikken. For å oppnå dette må rassikring må få en betydelig mer prioritert enn i dag. Sikring av riks- og fylkesveier må være et viktig fokusområde i årene som kommer.

AUF vil:

- Sørge for at etterslepet på rassikring på norske veier er fullfinansiert innen 2025.
- Arbeide for at alle fylkesveier skal oppgraderes til en akseptabel standard.
- Lage en helhetlig plan for norske veier for å få oversikt over hva som må gjøres.

Grønn transport

I Norge står transportsektoren for 30% av de totale norske utslippene. Det vil derfor være nødvendig med omfattende kutt i denne sektoren for at Norge skal kunne nå de målene som er satt i Paris-avtalen. AUF mener at man må se på nye og mer miljøvennlige måter å frakte varer og, tjenester og mennesker på. Dette gjelder i arbeidslivet, hverdagen og på fritiden.

- Gå sammen med transport-, verfts- og rederinæringen for å sikre økt utnyttelse av fornybare og alternative energikilder i skipsfarten.
- Lage bransjevise utviklingsprogrammer for grønne verft og en grønn transportnæring.
- Åpne for å blande flytende biogass (LBG) med flytende naturgass (LNG) med mål om å gradvis øke andelen biogass.
- Styrke incentivene for å ta i bruk flytende gass som LNG og LBG for tunge kjøretøy og fartøy som ikke i overskuelig fremtid er egnet for elektrifisering.
- At det legges til rette for landstrømanlegg i hele Norge innen 2025.
- Innføre et progressivt avgiftssystem på fritidsbåter, og årsavgift og engangsvavgift tilsvarende ordningen for biler. Innføre incentivordninger for å elektrifisere fritidsbåter.

Forslag 10: Nordområdeuttaelse

Det som skiller nordområdene fra andre steder, er den unike kryssningen mellom uberørt natur og moderne sivilisasjon og verdiskapning. AUF mener noe av det viktigste vi som land kan gjøre er å satse på større vekst og ressursutnyttelse i Nord, samtidig som vi verner den sårbare naturen som finnes der. Likevel, kan ikke fokuset bare ligge på økonomisk vekst, men i tillegg arbeide for å skape levende samfunn også i Nord.

Klima og miljø

Verden står over en stor klima- og miljøkrise og Norge må trå frem som et ledende eksempel i kampen mot klimaendringene. I nord finner vi Norges viktigste hav- og landegrense, og noen av de største urørte naturområder på vår del av kloden. Regionen er også hjem til store gyteområder for torsk og andre fiskearter, som har gitt mat og yrke til nordmenn i tusener av år.

Miljøet i nord er sårbart og utsettes for stadig større belastninger som følge av menneskelig aktivitet. Økosystemene med de arktiske artene blir i større grad påvirket av temperaturøkning og endringer i de abiotiske og biotiske faktorene, da endringene i arktiske områder skjer fortere. Temperaturøkningen i havet vil på sikt ødelegge livsgrunnlaget for dagens artsmangfold i den arktiske faunaen og floraen.

AUF vil:

- Jobbe for realisering av Nord-Norge-banen.
- Forvaltningsplanen for Barentshavet revideres og definisjonen av iskantsonen endres.
- Iskanten må defineres basert på miljøfaglige råd fra Faglig Forum om hvor naturverdiene i dette området faktisk finnes og dermed ha en sørlig grense tilsvarende 0,5 prosent isfrekvens.
- Det ikke igangsettes noen form for petroleumsaktivitet i SVO-området iskanten.
- Ta ansvar for å forhindre ødeleggelsen av det biologiske mangfoldet i nord.
- At det stilles klima- og miljøkrav for deltagelse i Arktisk råd.
- Gjennomføre en biologisk og geologisk kartlegging i Nord-Norge.

Forskning og utdanning

Utdanning om nord i nord er viktigere enn noen gang. Mangelen på kompetent personell i utviklingen av nordområdene øker parallelt med den voksende interessen. Det overordnede målet er at ressurspersoner som utdannes i landsdelen, blir i landsdelen. Dette innebærer at ressurspersoner knyttes opp til lokalt og regionalt næringsliv. For å kunne realisere en slik målsetting må informasjonsflyten om nordområdene starte tidlig og vedvare. Ved å bygge relasjoner mellom utdanningsinstanser og arbeidsplasser både på videregående- og universitetsnivå, vil en potensielt kunne legge grunnlag for økt sysselsetting lokalt.

AUF vil:

- Styrke og tilrettelegge for at utdanninger ved UiT - Norges Arktiske Universitet og Nord Universitet blir rettet mot nordområdene.

- Beholde to universiteter i Nord-Norge med desentraliserte campus, og sikre universitetstatusen til Nord universitet.
- At Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) skal styrkes for å videreutvikle kunnskap om nordområdene.
- Bruke 0,5 % av BNP på forskning og vitenskap i og om Nordområdene.
- Øke forskningsinnsatsen på miljø og beredskap i nordområdene.
- Videreføre satsinger hvor næringsliv og yrkesfaglige linjer samarbeider om å tilby yrkesrettet opplæring og lokal rekruttering til næringslivet.

Tre stammers møte

Nordområdene er ikke bare hjem til nordmenn. I nord finner vi også flere grupperinger med urfolk og nasjonale minoriteter, blant disse samene og kvenene, som kaller nordområdene for sitt hjem. For AUF er det viktig å ivareta urfolk og minoriteter blant annet ved å ivareta forpliktelsen i FNs erklæring for urfolks rettigheter som fastsetter deres rett til kultur, identitet, språk, arbeid, helse, utdanning med mer. Å bevare deres kultur og tradisjoner innebærer både å bevare språk, kultur, men også å bevare deres interesser i konflikter mot næringslivet og staten.

Reindrift er viktig for både samisk kultur og næringsliv, og for turismen i Nord-Norge. Reindrift er sårbar for endringer i beiteområder, og derfor må påvirkning på reindriften vurderes før store arealkonsesjoner gis ut. For AUF er det derfor viktig å videre sikre sikkerhet, bærekraftighet og dyrevelferd for næringen.

AUF vil:

- Styrke urfolks rettigheter, både nasjonalt og gjennom internasjonale samarbeidsavtaler.
- At Sametinget høres i all politikk som berører samiske forvaltningsområder.
- At samisk og norsk språk og kultur anerkjennes som likeverdige.
- At alle offentlige dokumenter skal kunne oversettes til både samisk og kvensk etter etterspørsel.
- Jobbe for at samefolkets dag skal bli en offentlig fridag, og inntil da gjøre samefolkets dag til en gyldig fraværsgrunn som ikke skal telle inn på det endelige fraværet.
- Sikre en lønnsutvikling i reindriftsnæringen minst på linje med andre grupper og tette inntektsgapet.
- Utvikle gode retningslinjer for størrelsen på reinflokker for å sikre en bærekraftig produksjon.

Samarbeid i Nord

I Nord-Norge og nordområdene er forskjellene på innenriks og utenrikspolitikk nærmest visket ut. Norsk nordområdepartiment er preget av samarbeid og god dialog mellom øst og vest, det er få deler av verden der ulike makter og interesser har klart å skape et så godt samarbeid.

Russland er en av våre nærmeste naboer og et land Norge har hatt tett samarbeid med i hundrevis av år. AUF mener det er viktig at dagens politikk gjenspeiler dette og at man fremdeles skal arbeide med å styrke folk-til-folk samarbeidet i Nord. Barentssamarbeidet må forbli en av Norges viktigste satsingspunkter for samarbeidet i Nord.

Andøya Space Center har et romfartsmiljø i verdensklasse, og fagmiljøet besitter så høy kompetanse at Europas første spaceport kan bli lagt til Andøy i Nordland. Dette vil gjøre senteret tilgjengelig for oppskyting av Europas kommersielle og forskningsbaserte satellitter. AUF ser viktigheten av at Norge styrker seg som en romfartsnasjon, og mener Andøya Space Center vil bidra til sterkere høykompetansemiljøer i nordområdene.

AUF vil:

- Styrke Barentssamarbeidet og arbeidet i arktisk råd.
- Inngå dialog med Russland om utveksling av kultur og kompetanse.
- Opprettholde og utvide grensebeboerbevisordningen.
- Styrke på norsk-russisk videregående skole i Murmansk.
- Bidra til at Andøy Space center blir europaledende i oppskyting av kommersielle og forskningsbaserte satellitter og realisering av Andøy Spaceport.

Svalbard

Svalbard spiller en viktig rolle nasjonalt og internasjonalt, og gir Norge et strategisk fortrinn i Arktis. I tiden fremover vil det være viktig for Norge å ha en konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten på Svalbard, og vi må derfor bevare norsk bosetting og næringsvirksomhet der. Framtidens næringsliv på Svalbard vil også være sterkt preget av turistnæringen og forskning. Også her må det sikres gode arbeidsvilkår og rettigheter som er i tråd med Svalbardtraktaten og andre internasjonale avtaler som gjelder her.

AUF vil:

- Sikre norsk suverenitet på Svalbard.
- At Norge skal si nei til oljeboring og mineralutvikling på havbunnen i områdene rundt Svalbard, uavhengig av hvem som har sokkelrettighetene.
- Skape alternative arbeidsplasser på Svalbard og på sikt utfase kulldrift.
- Stramme inn regler for turistnæringen, og kreve gode arbeidsvilkår og flere helårige arbeidsplasser.
- Innføre en avgift for alle turister, som skal gå til å utvikle miljøtiltak i Longyearbyen, og stille strenge miljøkrav til cruisenæringen.
- Begrense ferdsel utenfor Longyearbyen og etablerte ferdselsårer for turister.
- Sikre en god beredskap på Svalbard som dekker det faktiske behovet, inkludert presset som økende turisme medfører.
- Utrede mulighet for transitthavn med tørrdokk på Svalbard.
- Se på ulike løsninger som overfører energiproduksjonen på Svalbard til fornybare energikilder.

Beredskap

Det skal være trygt å bo og leve i hele landet, uavhengig om det er i Sør eller Nord. Økt beredskap i nord må på dagsordenen. Både geografien, demografien og den generelt økende aktiviteten i landsdelen taler for en økt beredskap. Beredskap er underliggende trygghet for innbyggerne. I nord handler det om håndteringen av skred og veisikring, så vel som god offentlig kommunikasjon mellom folket og offentlige tjenester. Samstundes må Nord-Norge være beredt på å bidra i internasjonale redningsoperasjoner som stiller krav til

bedre beredskap enn hva vi har i dag. Nøkkelordet innen beredskapspolitikken må være forutsigbarhet, slik kan vi legge til rette for gode og trygge liv i Nord.

AUF vil:

- Sikre tilstrekkelig beredskap av luftambulanse og redningshelikoptre.
- At ambulansetjenester aldri skal helprivatiseres, og virksomhetsoverdragelse må benyttes for å sikre en full kontinuerlig ambulanseberedskap.
- At luftambulansen skal drives av det offentlige.
- At det skal sikres like god beredskap på Svalbard som i resten av landet.
- Utrede hvordan man får skredvarsler til å nå ut til flest mulig antall personer.
- Ha informasjonskampanjer på skredsikkerhet.
- Se på tiltak som kan gjøre skredkurs lettere tilgjengelig.
- Sikre midler til rassikring med særlig hensyn til utsatte bygder.
- Avholde øvelser om blant annet redningsaksjoner til sjøs med utsikt mot eventuell økning av transportmengde i Nordøstpassasjen.

Forslag 11: Inkluderende og rettferdig asyl- og innvandring

Asyl i Europa

Retten til å flykte fra forfølgelse og søke asyl, er en grunnleggende sivil og politisk menneskerettighet. Det er flyktningretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett som utgjør den relevante folkeretten og rammene for behandlingen av flyktninger. I Europa har retten til asyl blitt satt under stort press og frarøvet fra mange. Dette er et brudd på folkerettslige forpliktelser og Norge må i samarbeid med resten av Europa sikre at mennesker på flukt får behandlingen de har rett på.

AUF krever at:

- Det opprettes et nytt, felles europeisk asyl- og kvotesystem med forpliktende og jevn kvotefordeling.
- Norge ikke inngår, eller støtter, returavtaler med tredjeland som ikke har fungerende asyl systemer eller andre grove brudd på menneskerettigheter.
- Norge arbeider internasjonalt for at UNHCRs anmodning om hvilke flyktninger man skal ta imot, som skal legges til grunne, og at mottakerland ikke kan sette egne krav.
- Norge skal bistå med relokalisering ved mislykket kvotefordeling.

Helsehjelp til alle

Alle som oppholder seg i Norge må få tilgang på helse- og omsorgstjenester, men i dag blir flere sin tilgang begrenset til kun akutt og nødvendig helsehjelp som ikke kan vente i mer enn tre uker. Dette fører til at man ikke får helsehjelpen man har behov for.

AUF vil:

- Sikre papirløse flyktninger og tilreisende EØS-borgere rett og tilgang til helsehjelp, medisiner og tannbehandling basert på helsefaglig vurderinger.
- Forskriften om rett til helse og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 5 bokstav a må endres til: «helsehjelp som ikke kan vente etter vurdering fra helsepersonell».
- Det må opprettes en finansieringsordning for behandlere slik at disse kan få refundert utgifter og medisiner gitt til pasienter utenfor folketrygden.
- At alle asylmottak skal ha tilgang til et helseteam, som blant annet skal ha som mål å øke kompetansen hos alle ansatte som jobber med flyktninger, kartlegge flyktningenes psykiske og fysiske helse, og bistå med konkrete forslag og individuelle oppfølgingsplaner
- Gi alle asylsøkere rett på psykisk og fysisk helsehjelp i spesialisthelsetjenesten uavhengig av hvilken fase de er i, noe som også må gjelde ureturnerbare asylsøkere som har fått avslag på opphold

Ureturnerbare flyktninger

Uretturnerbare asylsøkere er personer som ikke kan returneres med tvang til opprinnelsesland av norske myndigheter. Disse har svært begrensede rettigheter i Norge. De kan ikke arbeide, ta utdanning eller motta helsehjelp, med unntak av akutt helsehjelp. Det å nekte mennesker muligheten til selv å forsørge seg er ikke i tråd med rettsoppfatningen i en humanitær stat. Denne gruppen mennesker er spesielt utsatt for å bli utnyttet i et svart arbeidsmarked.

AUF vil:

- At uretturnerbare flyktninger skal gis midlertidig arbeidstillatelse under opphold i Norge.
- At uretturnerbare flyktninger skal ha tilgang på helsehjelp.

Statsløshet

Norge har tilsluttet seg FNs konvensjon om statsløses stilling av 1954 og FNs konvensjon om begrensning av statsløshet av 1961. Allikevel mangler Norge en statsløs-definisjon i lovverket. Det finnes ingen prosedyrer for å avgjøre hvem som skal ha status som statsløs, og heller ikke en egen oppholdsstatus for statsløse, med konsekvensen at statsløse i Norge blir rettighetsløse

AUF mener at:

- Statsløse skal ha tilgang på gratis rettshjelp
- Fødselsregistrering skal være gratis og lett tilgjengelig, for å hindre at barn blir gjort statsløse
- Statsløse må ha samme rettigheter som flyktninger, for arbeid, utdanning og helsehjelp
- Norge skal innføre en statsløshet-definisjon i lovverket og en statsløshetsprosedyre, og at statsløse skal gis oppholdstillatelse i tråd med 1954-konvensjonen.

Familiegjenforening

Norge har en rekke praktiske hinder som står i veien for retten til familieliv, en menneskerettslig minimumsstandard som Norge er forpliktet av. Som sosialdemokrater er det vår plikt å jobbe for å bryte disse hindringene og sørge for at Norge følger menneskerettslig standard i møte med mennesker som søker å gjenforenes med familien sin.

AUF mener:

- At arbeidet med en forbedring av regelverket for familiegjenforening skal være et politisk prioritert mål for Arbeiderpartiet
- Søknadsgebyret for familiegjenforening for flyktninger bør fjernes
- Kravet om oppmøte på en bestemt norsk ambassade eller søknadssenter for å levere dokumentasjon for søknad om familiegjenforening må fjernes, og det må bli mulig å levere denne dokumentasjonen elektronisk
- Saksbehandlingstiden for familiegjenforening må kortes ned

- Familiebegrepet ved familiegjenforening bør følge UNHCR anbefaling om å utvides til å inkludere søsken og barn over 18 år og eldre foreldre.
- Familier som søker familiegjenforening, skal ha rett til gratis rettshjelp
- Ordningen med spesielle rettshjelpstiltak må styrkes, og den totale bevilgningen til spesielle rettshjelpstiltak bør økes for å dekke rettshjelpsbehovet for asylsøkere.

Sårbare asylsøkere

Omstendigheter som gjør allerede sårbare asylsøkere mer utsatt blir ikke tatt nok hensyn til i Norge etter dagens regelverk. AUF mener at ingen skal måtte leve i usikkerhet, frykt og ensomhet, på flukt. Mange enslige mindreårige som kommer til Norge, får i dag en mangelfull omsorg der de faller mellom flere stoler. Alle skal kunne føle seg trygge på at de har rett til og muligheten til å leve gode liv. AUF mener at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i tråd med FNs barnekonvensjon, og tillegges nødvendig vekt i avveiningen mot innvandringsregulerende hensyn.

AUF vil:

- Opprette egne asylmottak for kvinner og barn, og at asylsøkende barnefamilier får tilbud om bolig utenfor asylmottaket.
- At barnevernet, gjennom barnevernlovens kapittel 5A, skal få direkte omsorgsansvar for alle enslige asylsøkende barn som kommer til Norge, også de mellom 15 og 18 år.
- At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig, men permanent opphold.
- At asylsøkere skal ha rett på barnehage og videregående utdanning.
- At det opprettes en enhet som har ansvar for å koordinere og følge opp de ulike instansenes arbeid i forbindelse med forsvinninger av barn fra mottak.
- At det må opprettes samarbeid mellom NAV og asylmottakene for å hjelpe til med å formidle studiemuligheter, arbeidstrening eller jobbsøking.
- Norge skal ratifisere FNs konvensjon om migranternes rettigheter.
- At rimelighetsvilkåret gjeninnføres.
- Fjerne treårsegelen for rett til permanent opphold.
- Sikre rettighetene til barn på flukt, og at barnets beste må veie tyngst i behandlingen av utlendingssaker.
- At alderstester kun foretas der det foreligger tvil om alder.
- Intervjumetoder brukt på barn må forbedres, og rettssikkerheten må styrkes ved å innføre lyd og bildeopptak ved registrering, nemndsmøter og i domstolene.
- Uavhengighet til utlendingsmyndighetene for representanter og verger til de enslige mindreårige må sikres.
- Ha en bedre og mer tilpasset vergeordning.
- Ha prøveprosjekter med "asylvenner" der asylmottak, skoler og frivillighet samarbeider om å skape arenaer der unge på asylmottak kan komme inn i lokalmiljøet og bli kjent med andre på samme alder.
- At ingen barn og barnefamilier skal sendes på interneringsleire ved avslag på oppholdstillatelse, og bruken av opphold på interneringsleire skal begrenses til 24 timer.

Forslag 12: Demokrati i Norge

Innfør et lobbyregister på Stortinget:

AUF mener et system for representasjon av interesser må være transparent. Påvirkning og innspill utenfra kan i seg selv være en styrke, men det bør være et demokratisk krav at det er mulig å ettergå hvem som tar avgjørelser og hvem som har forsøkt å påvirke utfallet.

Målet er ikke å forhindre lobbyisme, men å synliggjøre og kvantifisere den påvirkningen som skjer utenfra. Kontakt med interessegrupper er en selvfølgelig del av arbeidet til beslutningstakere i Norge. Det er imidlertid nyttig for ettertiden og allmennheten å se hvem som har fått sin stemme hørt. AUF mener at like spilleregler som gjør skillet mellom beslutningstakere og lobbyister tydeligere også gagnar det norske demokratiet.

AUF vil:

- At Stortinget innfører et lobbyregister hvor det er åpenhet rundt budsjett, sakspåvirkning og klienter
- At enhver som er registret i lobbyregisteret skal ha tilgang til Stortingets fellesarealer
- At stortingsrepresentanter, statsråder og statssekretærer har ansvar for å registrere møter med lobbyister

Representasjon av interesser i norsk offentlighet

Pr-bransjen har fått en stadig økende tilstedeværelse i norsk offentlighet. En rekke pengesterke instanser kjøper rådgiving om hvordan de kan skaffe seg innflytelse og påvirke politiske beslutninger. Mangelen på innsyn om hvem pr-byråene jobber for og hva de faktisk bistår sine kunder med er en demokratisk utfordring.

Det er derfor behov for at det settes opp noen tydeligere skiller mellom politikk og pr, og at det etableres prinsipper for hva som kan forventes av folkevalgte og tillitsvalgte. Det å selge kunnskap om hvordan man best kan påvirke politiske aktører til de høystbydende mener AUF er udemokratisk.

AUF vil:

- Innføre et forbud mot at det offentlige benytter pr-byråer med lukkede kundelister.
- At lovverket rundt rolleblanding av folkevalgte som også arbeider i kommunikasjonsbransjen og andre lobbyistvirksomheter uten offentlig innsyn, må gjennomgås grundig, med mål om å sikre offentligheten innsyn i beslutningsprosessene.
- Det som en del av en større reformasjon av offentlig sektor tas et oppgjør med den uforsvarlige pengebruken i anskaffelser av konsulenter og kommunikasjonsbyråer.

Politisk fravær

AUF mener det bør være et mål at flere ungdommer engasjerer seg i politikk. Det bidrar til et sterkere demokrati, og det gir unge økt kunnskap om prosesser i samfunnet rundt seg. Med dagens fraværregler legges det ikke til rette for politisk fravær for elever i ungdomsskolen i Norge. AUF mener det skal være rom for elever også på ungdomstrinnene til å engasjere

Vedtatt 18.10.20 på AUFs 57. landsmøte

seg politisk. På videregående ligger grensen på antallet politiske fraværsdager på 10 dager per år. AUF mener dette bør økes til 20 dager for å støtte oppom ungdomsengasjement.

AUF vil:

- Øke antallet politisk fravær i videregående skole til 20 dager.
- Utvide ordning med politisk fravær slik at det inkluderer elever i ungdomsskolen.

Forslag 13: Oppgjøret som ikke kom

Sommeren 2021 er det 10 år siden AUF og Arbeiderpartiet var ofre for Norgeshistoriens mest brutale terrorangrep. Bombinga av statsministerens kontor i Regjeringskvartalet, og massakren på AUFs sommerleir på Utøya ble utført av en høyreekstrem terrorist som hatet verdiene den norske arbeiderbevegelsen var et symbol på. Terrorangrepet 22. juli 2011 må omtales som det politisk motiverte terrorangrepet det var, og kun gjennom å sette søkelys på ideene som lå bak de grusomme handlingene kan Norge ta et ordentlig oppgjør med terroren som drepte 77 uskyldige mennesker sommerdagen i 2011.

I tiden etter 2011, har AUF i stor grad opplevd at det norske samfunnet har sviktet med å ta et ordentlig oppgjør med verdisynet, konspirasjonsteoriene og det politiske hatet bak terrorangrepet. Til tross for at troen på Eurabia-teorien, og det medfølgende hatet mot muslimer var sterkt til stede i gjerningsmannens idéverden, har Norge ikke lyktes med å verne om minoriteter i Norge som er særlig utsatt for hat, rasisme, trusler og vold. Terrorangrepet mot Al Noor-moskeen i Bærum 10. august 2019 var et bevis på nettopp det. Norsk offentlighets manglende evne til å ta tak i ideene bak Al-Noor-angrepet og drapet på Johanne Zhangjia Ihle-Hansen er en videreføring av problemene knyttet til det manglende oppgjøret med norsk rasisme og høyreekstremisme.

Skal vi lykkes med å knuse de ekstreme miljøene og hindre normalisering av ekstreme ideer, må kampen mot ekstremismen må kjempes på flere fronter. De politiske slagene står der hatet viser ansikt, men den langsiktige motstanden skjer gjennom å bygge et samfunn som ikke gir grobunn for nye terrorister og voldsmenn. AUF mener overordnet at det norske demokratiet er vårt viktigste bolverk mot terror og vold. Et inkluderende samfunn som gir tilhørighet til hver enkelt er avgjørende for å motvirke det utenforskapet som foregriper radikaliseringsprosessen. Vi må erkjenne at terroristen bak 22. juli-angrepet ikke oppsto i et vakuum. Han vokste opp i, og er et resultat av det norske samfunnet. Her falt han utenfor, her skapte han sine fiendebilder. For å bekjempe radikaliseringsprosessen må vi derfor hver dag ruste den demokratiske beredskapen; vi må jobbe for et Norge der ungdom vokser opp som demokratiske medborgere, hvor meninger brytes uten vold, og hvor flere, ikke færre kjenner seg som en del av et større Vi.

Videre mener AUF også at et nasjonalt oppgjør med rasisme i Norge er på høy tid. Fordomsfulle, diskriminerende og rasistiske strukturer og systemer er med på å skape et samfunn der parallelle fellesskap kan erstatte det nasjonale fellesskapet. AUF mener at et ordentlig oppgjør med diskriminering og rasisme burde ha kommet etter 22. juli, men at lite er blitt gjort i årene som har gått, og at det derfor må arbeides målrettet for å få satt temaet på dagsorden. I dette arbeidet må personer, grupperinger og miljøer som aktivt jobber for å normalisere ytterliggående meninger imøtegås av et samlet politisk Norge.

Ett av de verste eksemplene på dette, er hvordan den offentlige støtten til en av landets mest konspiratoriske og høyreradikale blogger, Human Rights Service, er med på å bidra til å normalisere hatefulle ideer rettet mot muslimer og minoritetspersoner. AUF mener det bør ligge til grunn en felles politisk forståelse blant partiene på Stortinget om at minoritetspersoners vern mot hat og konspirasjonsteorier er avgjørende i en liberal rettsstat som Norge.

AUF er bekymret for at Norge i årene etter 2011 i større grad enn før 22. juli, har vektlagt ekstreme ideers rett til å publiseres og ta plass i det offentlige ordskiftet, enn minoriteters rett til å ikke bli utsatt for rasisme. Det mangler ikke på eksempler om at folkemordsretorikk, holocaustfornektelse, hatefulle raseteorier og spredning av konspirasjonsteorier som Eurabia-teorien og teorien om «The Great Replacement», har hatt svært alvorlige utfall. Også det politisk motiverte terrorangrepet 22. juli er et eksempel på dette. AUF mener at det norske samfunnet i større grad må ta tak i sentrale spørsmål som hvorfor ideer som disse finner grobunn hos både unge og voksne mennesker i landet vårt, hvilke krefter som er med på å normalisere disse ideene, og hvem som har et ønske om å ufarliggjøre potensielt svært farlige ideer.

De siste årene har arbeidet med å gjenkjenne og agere mot ungdommer og mennesker som er på vei inn i ekstreme miljøer er økt. OsloMet, C-rex og andre institusjoner har laget studieprogram og endret studieporteføljen sin slik at flere kan tilegne seg kompetanse for å forhindre radikaliserings og ekstremisme. AUF er opptatt av at alle som er i en posisjon til å forhindre dette får kompetanse som igjen kan bremse rekrutteringen til ekstreme miljøer.

Myndigheter, politi og PST budsjett og prioriteringer må speile det til enhver tid gjeldende trusselsituasjonen. I Norge har det de siste årene vært mye diskusjon knyttet til politiets økonomiske bevilgninger. AUF er bekymret for at Norge kan havne i en situasjon hvor budsjettbetingelser legger føringer for hvor godt forebyggende og avvergende arbeid politiet kan gjøre mot ekstremisme.

Et spesifikt område AUF mener politiet må få mer ressurser til, og bredere kompetanse på, er etterforskning og straffeforfølgelse av hatkriminalitet. Siden 2011 har altfor mange av AUFs tillitsvalgte opplevd hatkriminalitet, ofte digitalt, og vi ser med stor bekymring på denne trenden som potensielt kan være en trussel mot fri deltakelse i demokratiske fora. Det må være mulig for ungdomspolitikere å engasjere seg politisk uten å måtte forvente å motta drapstrusler.

For AUF er et viktig poeng at den største bekymringa i arbeidet med å bekjempe de ekstreme holdningene er ikke at disse ideene finnes i seg selv. Vår største bekymring er at hatefulle, ekstreme og konspiratoriske ideer skal få forplante seg og legitimeres hos vanlig folk. Vårt viktigste vern mot ekstremisme er et sterkt og tillitsfullt samfunn som kan fange opp og begrense fremveksten av det ekstreme. Kun gjennom å bygge samfunnet større kan vi begrense ekstremismen.

AUF mener at:

- Arbeiderpartiet og den norske venstresida i forbindelse med 10-årsmarkeringa for 22. juli-angrepet, må ta et større nasjonalt oppgjør med ideene bak terrorangrepet 22. juli.
- Historien om 22. juli legger til grunn forståelsen av at terroren var et politisk motivert angrep på Arbeiderpartiet og AUF, med bakgrunn i høyreekstreme konspirasjonsteorier og ideer.
- Statsstøtten til Human Rights Service må fjernes.
- Det politiske Norge i fellesskap må ta avstand fra høyre-radikale- og høyreekstreme alternative mediers spredning av falske nyheter og konspirasjonsteorier.

- Studietilbud og kompetanse om ekstremisme og radikaliserings må styrkes.
- Politiets arbeid med å følge opp bekymringsmeldinger om radikaliserings må styrkes.
- Politiets kapasitet til å etterforske hatkriminalitet for å begrense radikaliserings og ekstremisme, herunder styrking av hatkriminalgruppa må økes.
- PSTs mandat bør utvides til å også gjelde politisk eksponerte personer utenfor Stortinget og Regjeringen.
- Det dannes en felles front i norsk politikk som tar tydelig avstand fra spredning av konspirasjonsteorier og hatytringer, og at det enes om en felles ytre grense for hva som er akseptabel retorikk i den offentlige debatten.
- Alle norske ungdomsskoleelever må få tilbud om besøk til 22. juli-senteret og- eller Utøya.
- Kriminalomsorgens evne til å motvirke radikaliserings i norske fengsler må styrkes.
- C-rex Senter for ekstremismeforskning sikres økonomisk støtte for videre forskning på temaer knyttet til senterets mandat.
- De synlige sporene etter 22. juli-angrepet i Høyblokka bevares, og avsettes til 22. juli-senterets virke.
- 22. juli-senteret og Wergelandssenterets arbeid med demokratilæring sikres videre finansiering.

Forslag 14: En folkestyrt og rettferdig boligpolitikk

1. Vårt ideologiske fundament

Retten til et sted å bo er en grunnleggende menneskerettighet. For sosialdemokratiet er tryggheten til bolig en fundamental rettighet. Den kan ikke overlates til markedet å styre alene - det er fellesskapets oppgave å sikre at alle har like muligheter til å komme seg inn på boligmarkedet og rett på et anstendig sted å bo.

De siste årenes boligpolitikk - eller rettere sagt mangelen på boligpolitikk - har skapt et system der de heldige tjener seg rike på vanlige folks bekostning. Mangelen på statlig styring bidrar til økende forskjeller og en boligpolitikk som subsidierer de som allerede står godt i det. Høyre-regjeringa har økt sentraliseringa på bekostning av distriktene, og tar ikke klimakrisa alvorlig.

Når forskjellene i samfunnet øker, øker de ikke bare mellom fattig og rik. Forskjellene øker også mellom by og land, og innad i byene eller lokalsamfunnene våre. Det er forskjeller som AUF aldri kan akseptere. Vaktmesterdattera og direktørsønnen kan ikke møtes i den samme fellesskolen, dersom de ikke bor i det samme nabolaget. Boligpolitikken må sikre frihet og like muligheter til alle – uansett hvor mye de tjener, eller hvilken adresse de vokser opp på.

AUF mener at boligpolitikken ikke skal foregå på kapitalkreftenes premisser, men være styrt av folk. Bolig er menneskers hjem, ikke et spekulasjonsobjekt. Sosialdemokratiet skal alltid stå i kampen for at folks behov for en bolig å leve livet sitt i, ikke for de som selger og tjener seg rike på dagens oppblåste boligmarked og for at ingen mennesker skal være hjemløse i Norge.

I dagens markedsstyrte boligpolitikk gjør eierlinja at de som eier boligen sin favoriseres på bekostning av de som leier den. Det er ikke tilfeldig hvem som står utenfor dagens boligmarked: De med lavest inntekt er de som eier minst. For mange er det ikke mulig eller aktuelt å eie egen bolig, og for disse er det avgjørende at fellesskapet sikrer et seriøst leiemarked med overkommelige leiepriser. Samtidig er et viktig mål for AUF å jobbe for at flere skal kunne eie sin egen bolig og at eierlinja i boligpolitikken ligger fast.

Klimakrisa gjennomsyrrer alle deler av samfunnet, og også boligpolitikken må ta sin del av ansvaret. Framtidas boligmarked må være klimanøytralt og bidra til å ta vare på naturen vår. Med høy etterspørsel etter flere boliger krever det at vi bygger smart, bærekraftig, høyt og gjenvinner mer enn i dag. Samtidig må vi verne om sårbar natur, utvikle grønne lunger i eksostunge byer og ta vare på matjorda i distriktene. Skal fremtidas boligmarked passe inn i nullutslippssamfunnet, må vi starte med en grønn boligpolitikk i dag.

AUFs boligpolitikk må gjøre det mulig å bo og flytte i hele landet, enten man ønsker å flytte hjemmefra for første gang, bosette seg i etableringsfasen, eller bli gammel i en tilpassa bolig. Det er vår oppgave som sosialdemokrater å kjempe for en boligpolitikk som sikrer retten til et anstendig sted å bo gjennom hele livet og for hele landet.

AUFs boligpolitikk er utarbeidet etter følgende prioriterte hovedmål:

1. Alle mennesker skal være sikra trygge og rimelige boliger som gjør det mulig å leve frie og gode liv. Det er et viktig prinsipp for AUF at alle mennesker skal ha rett til et eget hjem.
2. Boligpolitikken skal utjevne forskjellene mellom mennesker i samfunnet.
3. Vi skal flytte makta over boligpolitikken og utviklingen vekk fra kapitalkreftene og til vanlige folk og fellesskapet.
4. Boligpolitikken må gjøre det mulig å bo, leve, studere og arbeide i hele Norge og i alle deler av livet.
5. Boligpolitikken skal være bærekraftig og sikre en grønn fremtid.

2. Det må bygges flere boliger

2.1 Raskere reguleringsprosesser

Det har skjedd en dramatisk prisvekst i boligmarkedet i Norge. Den enorme prisveksten bidrar til et trangere boligmarked der mange ikke får muligheten til å slippe til. Derfor må det bygges flere boliger i takt med befolkningsveksten.

I tillegg bidrar det til at de som allerede eier egen bolig har muligheten til å tjene stort på prisutviklingen i markedet, noe som igjen skaper store forskjeller og gir dårligere bomiljø i utleieboliger.

AUF vil:

- Bygge flere boliger i et raskere tempo enn i dag for å øke tilbudet av boliger og dempe prisutviklingen.
- Gjennomgå plan- og bygningsloven for å se på hvordan reguleringsprosessene kan skje i et høyere tempo enn i dag.
- At kommunene i større grad bruker sin kommunale forkjøpsrett i plan- og bygningsloven for å sikre seg adgang og kontroll over flere boliger.
- Endre plan- og bygningsloven så det åpnes for å regulere ulike typer boliger inn i de enkelte reguleringssakene, for eksempel ved å gi kommunene mulighet til å stille krav om at en andel av boligene skal være sosial boligbygging.
- Stille strengere krav til utbygging av boliger i forbindelse med byvekstavtaler.
- At kommuner må ha mulighet til å stille krav om at regulerte boliger skal bygges innen en gitt tidsfrist.

2.2 Boligbygging for klima og natur

Klima- og naturkrise preger alle deler av samfunnet vårt, også i boligpolitikken. AUF mener det er naturlig at vår måte å bygge, utvikle og leve på fremover, henger sammen med hvordan vi løser krisa.

Klimaendringene gjør at det må bygges med klimavennlige materialer og på en måte som gjør byggene våre mer energieffektive. Flere bygg må gjenvinnes der det er best for klimaet, og utviklingen av boliger må være en del av løsningene på problemet.

Naturkrisa stiller strenge krav til at vi bygger boliger med omhu og for framtida. I mange kommuner står man i en spagat mellom utbygging og vern av matjord eller sårbar natur. I disse sakene mener AUF at hensynet til matjord og sårbar natur må veie tyngst, og at kravene til vern må være ufravikelige.

AUF vil:

- Gjøre det enklere for utbyggere å bygge klimavennlig ved å gi økonomiske insentiver til alle som ønsker å satse på nye, miljøvennlige løsninger innenfor bygg og eiendom.
- Fortette mer der det er hensiktsmessig, bygge høyere og rundt kollektivknutepunkt.
- Ha som mål at alle byggeplasser skal være fossilfrie innen 2025.
- At kommunene skal ha planer for gjenvinning av bygg.
- Øke energieffektiviteten i bygg, blant annet ved å forby fossil oppvarming, stille krav om bruk av isolasjon som lagrer karbon og kan gjenvinnes, bruke fjernvarme i alle store boligprosjekter og opprette belønningsprogram til kommuner og byggherrer som bygger plusshus.
- Øke tilskuddet til bygging av solcellepanel og at flere bygg skal bygges med grønne tak.
- At alle nye offentlige bygg skal være energieffektive eller plusshus, bygges i norsk massiv tre og bygges etter ambisiøse miljøstandarder.
- Styrke vernet av myr, våtmark og annen sårbar natur, og innføre statlige retningslinjer for å begrense utbygging av disse områdene, blant annet i plan- og bygningsloven.
- Innføre ambisiøse mål for jordvern.
- At det ved dispensasjonssøknader fra jordvernet må stilles krav om at kommunene utreder bruk av alternative arealer eller fortetting av bygningsmassen.
- Opprette flere grønne parker og lunges i bytette strøk.
- Innføre krav til energieffektivisering i forbindelse med renovering av eksisterende bygg.
- Øke bevilgningene gjennom Enova til fornybar varmeproduksjon i alle typer bygg slik at alle kvalifiserte søkere kan få tilsagn raskt og støttebeløpet økes.
- Iverksette en kompetansereform i byggenæringa med fokus på både energieffektive bygg og bygningsintegreerte energiløsninger.
- Fravike kravet om parkeringsplass for boliger der det tilrettelegges for bildeling.
- At det som et lett i å ta arbeidet med å ta boligbygginga inn i det grønne skiftet, skal innføres strenge krav til sykkelparkering og -oppbevaringsplass, og til infrastruktur for elbillading.

3. Få unge inn på boligmarkedet

Med økende boligpriser og høye krav til egenkapital er det nærmest blitt umulig for unge å komme inn på boligmarkedet. Dem som får kjøpt bolig i ung alder, er dem som har pengesterke foreldre eller som har høy inntekt. AUF mener det er grunnleggende urettferdig

at det kun er de mest velstående av oss som kan klare å komme seg inn på boligmarkedet som ung. AUF vil at det skal bli lettere å komme inn på boligmarkedet for alle, uavhengig av inntekten din eller av inntekten til foreldrene dine.

3.1 Lettere å flytte hjemmefra

Det kan virke nærmest som en umulig oppgave å klare å spare for å nå kravene til egenkapital med dagens høye boligpriser. Alt for mange unge er avhengig av hjelp fra sine foreldre for å kunne ha råd til å kjøpe sin første bolig, noe AUF mener er svært urettferdig. Samtidig som boligprisene må bli lavere, vil en løsning være å hjelpe unge med startlån og boligtilskudd fra Husbanken.

AUF vil:

- Øke borteboer- og reisestipendiet, samt senke grensen for inntektsavhengig stipend.
- Opprette flere offentlige hybler og elevboliger som er tilpasset elever som må flytte hjemmefra for å gå på VGS. Krav om universell utforming skal være ivarettatt.
- Doble bevilgningene til Husbanken i dagens statsbudsjett og styrke dem som en boligsosial aktør.
- Styrke startlånsordningen fra Husbanken slik at flere kan få startlån fra kommunen
- Styrke ordningen med kommunale boligtilskudd for privatpersoner.
- At vertskommuner skal gi bo-garanti for borteboere som flytter til kommunen for videregående opplæring.

3.2 Boligsparing for unge

Boligsparing for ungdom (BSU) er en spareordning som tilbys av de fleste banker i Norge. Med BSU opprettes en egen konto i en bank hvor beløpene som settes inn gir skattefordeler. Rentebetingelsene på BSU-kontoen er normalt betydelig høyere enn det banken tilbyr for vanlige høy-rente sparekontoer.

Med BSU kan man spare opptil 25.000 kroner i året og få et skattefradrag på 20 % av summen. Til sammen kan man spare 300.000 kroner. Problemet med ordningen er at den i liten grad treffer de med lavest inntekt. Dette kommer tydelig frem i Scheel-utvalgets rapport. Foreldre med god råd setter ofte av penger til barna, om ungdom som tjener godt får et skattefradrag som lavtlønte ikke kan benytte seg av. Tall viser at seks av ti får hjelp av familien til å fylle BSU-kontoen.

AUF kan ikke akseptere at staten i milliardklassen subsidierer unge som allerede har gode forutsetninger for å komme inn på boligmarkedet. Vi må sørge for at vi har ordninger som der alle skal ha muligheten til å komme inn på boligmarkedet - ikke bare subsidiere noen få.

AUF vil:

- Fjerne BSU-ordningen.
- Bruke midlene til å styrke husbanken og andre boligpolitiske tiltak.

3.3 Studentboliger

De siste årene har antallet studenter økt betraktelig. Det betyr at antallet studentboliger må gjøre det samme for å dekke behovet for et sted å bo. Men i dag er det kun litt over 14 prosent av studentene som bor i en studentbolig. Mangelen på nok boliger fører til at mange må ty til det private markedet for å få et tak over hodet. Der møter man ofte på dyre og urimelige priser av useriøse utleiere. AUF mener vi må bygge flere studentboliger slik vi letter leiemarkedet for andre leietakere og gjør det rimeligere for studenter å bo.

AUF vil:

- Definere studentboliger som et eget arealform i plan- og bygningsloven, og at kun slike boliger kan kalles studentboliger i reguleringsplanarbeid.
- At studentskipnader skal fortsette å være ansvarlig for utbygging.
- Bygge 5000 studentboliger i året frem til man oppnår en nasjonal dekningsgrad på 50 prosent.
- Tilskuddet til samskipnadene skal økes til 50 prosent av de totale bygge- og tomteknadene ved bygging av nye studentboliger.
- At det bevilges et årlig tilskudd som skal gå til vedlikehold av studentboliger.
- At alle kommuner skal ha et alternativt boforhold til de studentene som står uten bolig til studiestart helt til de finner bolig, etter modell fra blant annet Trondheim.

4. Et mer anstendig utleiemarked

I et samfunn innstilt på at selveid bolig alltid skal være målet, har utleiemarkedet blitt en lekeplass for private utleiere. I frykt for å forsømme eierlinja i boligpolitikken har det blitt ansett som et marked folk kun skal være i en begrenset periode og at man derfor ikke burde prioritere å styrke det. Dette har etterlatt de som leier, hvorav unge og aleneforeldre med små barn utgjør den største gruppen, i et uanstendig leiemarked dominert av usosiale, private utleiere.

AUF mener det trengs drastiske grep for å sikre et mer anstendig leiemarked. For å redusere det sosiale skillet mellom gruppene som eier og de som leier, må man sette inn drastiske regulerings tiltak og andelen private utleieaktører må begrenses. Det offentlige må ta en større rolle på leiemarkedet for å sikre stabilitet for alle som bor i en leiebolig, og leieprisene må ned.

AUF vil:

- At det opprettes flere ikke-kommersielle utleieboliger som leies ut av enten staten, kommunene eller private, ideelle utleieselskap.
- Gjennomgå lovverket og systemet for husleiefastsettelse med mål om lavere husleie på det private leiemarkedet.
- Revidere hele husleieloven for å sikre dagens leietakere sterkere rettigheter.
- Innføre et registerkrav for alle private utleiere slik at det blir lettere å føre kontroller for boliger som i dag leies ut.
- Vurdere å opprette et utleietilsyn, på lik linje med arbeidstilsynet, for å ivareta bomiljøene og lovverket i private utleieboliger.
- Opprette husleietvistutvalg i alle regioner.
- Vurdere opprettelsen av kollektive foreninger for leietakere som kan forhandle husleie, etter modell fra andre Europeiske byer.

- Bevilge mer penger til juridisk bistand for leietakere og styrke organisasjoner som arbeider med dette.
- Opprette flere ordninger som bistår enkeltpersoner med hjelp til å betale depositum.
- Sette inn tiltak for å hindre diskriminering på leiemarkedet.
- Innføre skattefradrag på slitasje på utleiebolig.
- Det skal etableres en nasjonal database hvor leietakere kan rangere utleieselskapene.

5. Sosiale boligløsninger for alle

5.1 En tredje boligsektor

I dag er Norge et av få europeiske land uten en tredje boligsektor. En tredje boligsektor fungerer som en mellomvei mellom det offentlige og det private boligmarkedet, for eksempel gjennom at kommunen eier en del av boligen eller der deler av husleia betales til kommunen som nedbetaling på huslån. På den måten kan flere få én fot innenfor boligmarkedet, heller en begge utenfor.

AUF mener en nasjonal, subsidiert, sosial boligsektor er et nødvendig tillegg til den private og den kommunale sektoren for å forhindre sosiale forskjeller og få flere til å eie egen bolig. Derfor må vi se til andre land med en aktiv tredje sektor, for nytenkende og offensive tiltak for å forhindre sosiale forskjeller forårsaket av den private sektoren. I tillegg trengs det for å lette presset av den kommunale sektoren. AUF mener at staten må legge frem en nasjonal plan for en tredje boligsektor og at det haster for kommunene å komme i gang med prosjekter.

Selv om en tredje boligsektor fungerer som et viktig supplement til den offentlige og den private boligsektoren, er det viktig at dette ikke blir en hvilepute for de strukturelle reformene som trengs i boligpolitikken.

AUF vil:

- At staten skal legge frem en nasjonal plan for en tredje boligsektor og forslag til hvilke lovendringer som må gjøres for at dette enklere kan gjennomføres i kommune-Norge.
- At alle kommuner skal gjennomføre prosjekter med en tredje boligsektor tilpasset sine kommuner, som for eksempel leie til eie, innsats for leie eller etablererboliger.
- Lage arenaer for erfaringsutveksling av forsøk med tredje boligsektor mellom det offentlige, boligbyggerlag og private utbyggere for å stimulere til flere forsøk.
- Lage et rammeverk for organisering av nabotomtelag etter modell fra London.
- Sette krav om at kommunen alltid skal ha forkjøpsrett på en avtalt andel av nye boligfelt.

5.2 Kommunale boliger

Kommunale boliger er en viktig og sosial boligløsning for mange, særs mennesker i vanskelige livssituasjoner. I alt for mange kommuner er det ikke nok boliger til alle som trenger dem, og det setter alt for ofte grupper opp mot hverandre. Siden mennesker i kommunale boliger allerede ofte er i vanskelige sosioøkonomiske situasjoner, er det viktig at

boligen ikke medfører ytterligere sosiale forskjeller eller stigmatisering. AUF mener at kommunale boliger må være tilgjengelig for de som trenger det og at de skal gi trygge liv.

AUF vil:

- Doble den statlige bostøtteordningen og sørge for at den følger boligprisutviklingen hvert år.
- Innføre utbytteforbud for kommunale boliger, og at alt eventuelle overskudd fra utleie skal gå tilbake til oppussing og sikre gode bomiljøer.
- Jobbe mot innføring av gjengs leie i alle kommuner, for heller å sikre rimelige og forutsigbare leiepriser i alle kommunale boliger.
- Gå bort fra tendensen til å opprette kommunale boliger i blokker eller tett med hverandre, og utvikle balanserte nabolag med både private og kommunale boliger.
- Sikre god spredning av kommunale boliger innad i alle kommuner for å minske forskjellene mellom lokalsamfunn og nabolag.
- Fjerne 3-årskontrakter eller andre kortsiktige leiekontrakter og erstatte dem med leiekontrakter som er langsiktige eller tidsubestemte.
- Sikre universell utforming på alle kommunale boliger.
- Innføre en egen forskrift for kommunale boliger for å sikre sårbare leieboere mer botrygghet og et bedre bomiljø.
- At flere kommuner etablerer flere utleieboliger med kommunal tilvisningsrett etter modell fra Oslo.
- Jobbe for at alle kommunale utleiegårder oppretter gårdsstyrer for å ivareta leietakerne.
- Ha kontinuerlig oppfølging av alle leietakere i kommunal bolig for å kartlegge mulighetene til å komme seg over på det private leie- eller eiemarkedet og gi mer tilskudd til dette oppfølgingsarbeidet.

5.3 Boliger for alle

Alle skal ha rett på en bolig som funker for dem selv - uavhengig av funksjonshemming eller andre spesielle behov. Det må være opp til staten og kommunene å sørge for at det ikke blir unødvendig problematisk å få tilpassede boliger etter behov.

Kun 10 % av den norske boligmassen er tilgjengelig og under 1 % av husholdningene bor i en bolig der alle sentrale rom er tilgjengelig for rullestolbrukere. Mange har begrenset mulighet til å besøke andre og ha et sosialt liv.

AUF vil sikre en boligpolitikk som er tilpassa ulike mennesker med ulike behov gjennom hele livet.

AUF vil:

- Sikre reell universell utforming, uten utvidet adgang til dispensasjon.
- At boligtilpasningstilskuddet og heistilskuddet må økes. Alle kommuner må tilby ordningene og retningslinjene for tildeling må følges i kommunene.
- At man skal kunne få boligtilpasningstilskudd på grunnlag av funksjonshemming i nær familie.
- At kommunale bofellesskap for funksjonshemmede ikke får særplassering, men plasseres i ordinære boligfelt.

- At det innføres sanksjonsmuligheter mot kommuner som ikke overholder regelen om maks fire enheter per bofellesskap for utviklingshemmede, og som plasserer unge med nedsatt funksjonsevne på sykehjem.
- Det bør satses mer på velferdsteknologi og tjenestesinnovasjon slik at boligene blir mer tilpassa mennesker med særskilte behov.
- Legge til rette for nye boformer som fungerer som møteplasser på tvers av alder, blant annet ved å gjennomføre flere forsøk med å ha studentboliger i tilknytning til sykehjem- og omsorgsboliger hvor studenter kan leie en rimelig hybel mot å delta med for eksempel sosiale aktiviteter med beboerne.
- Lovfeste retten til varig tilrettelagt bolig for vedvarende bostedsløse.
- At det innføres en rett til midlertidig botilbud til bostedsløse, samt sanksjonsmulighet om kommuner og NAV ikke sikrer botilbud for bostedsløse.
- At alle uføre som lever på minstestøtelse må komme inn under bostøttens inntektsgrenser, og det må sikres at unge uføres minstestøttelse samordnes med bostøttens inntektsgrenser for unge uføre.
- Ha en spredt bosetting av flyktninger i hele landet og innad i kommunene for å sikre god integrering og gode bomiljøer.
- Øke ordninger som startlån, boligtilskudd og bostøtte for å sørge for at flere nyankomne med lav inntekt får muligheten til å komme inn i boligmarkedet.

6. En radikal skattereform for et mer rettferdig boligmarked

Arbeiderbevegelsen har alltid kjempet for at alle skal ha muligheten til å eie egen bolig. Eierlinja bidrar til frihet for enkeltmennesker ved å gi trygghet og forutsigbarhet til alle som eier egen bolig. For AUF er det avgjørende at eierlinja i boligpolitikken ligger fast og at det overordna målet fortsatt må være at flere skal eie egen bolig.

Likevel har dagens boligpolitikk skapt store forskjeller mellom de som allerede har kommet inn på boligmarkedet og de som står utenfor. Denne politikken støttes oppunder av et skattesystem som subsidierer de som allerede eier bolig, heller enn de som trenger å komme seg inn på eiemarkedet. Med særordninger i skattesystemet subsidierer vi boligeiere med milliarder av kroner hvert eneste år, og bidrar til å presse boligprisene oppover.

De med lavest inntekt er også de som eier minst. Hvem som har mulighet til å kjøpe seg bolig avgjøres av arv og sosial bakgrunn, og antallet som får hjelp av foreldrene sine har doblet seg de siste årene. AUF mener at mangelen på styring i boligpolitikken gjør at de som har et dårlig utgangspunkt får det enda vanskeligere, og at dagens politikk straffer de som ikke har mulighet til å kjøpe egen bolig.

Dagens boligmarked fungerer som en forskjellsmaskin, og bidrar til tydelige, økte forskjeller. For AUF vil det alltid være viktigst å sikre dem med et vanskeligere utgangspunkt i boligmarkedet, og vi mener at skattesystemet må legges opp så vi gir flere mulighet til å kjøpe sin egen bolig. Derfor vil AUF reformere skattesystemet i Norge.

6.1 Vri skattesystemet fra skattlegging av inntekt til bolig

Målet om at flest skal eie egen bolig har gjort at flere har kunnet dra nytte av prisutviklingen i økonomien, og i Norge eier svært mange sin egen bolig. Likevel er utfordringen med et skattesystem som subsidierer boligeiere, at systemet gjør det enda vanskeligere for dem som står utenfor. Det vil AUF gjøre noe med.

Den lave beskatningen av bolig bidrar også til mindre stabilitet i norsk økonomi. Når lønnsomheten i boliginvesteringer øker, minsker interessen i å investere i arbeidsplasser eller næringsliv. Det er dumt for økonomien fordi en bolig ikke skaper verdier som samfunnet kan ha dra nytte av slik en arbeidsplass kan. De store investeringene i boligsektoren bidrar til å skape en stor boble, og når låneopptakene samtidig øker gir det stor ustabilitet.

Det er mange grunner til at bolig bør beskattes hardere. For oss i AUF er det en selvfølge at store boligspekulanter i større grad må bidra til fellesskapet. Det demper prisene på boligmarkedet, og bidrar til mer rettferdig fordeling. Men skal de store forskjellene som dagens boligpolitikk bidra til å skape bli mindre, må skattesystemet vris til at inntekt skattlegges mindre mot at bolig skattlegges mer. Alle boliger må skattlegges i større grad enn i dag, og investeringsboliger som ikke fungerer som hjem, må skattlegges betydelig høyere.

Økt beskatning av eiendom må ses i sammenheng med andre skatteordninger. AUF mener det er gode argumenter for at eiendom bør utgjøre en mye større andel av de samlede skatte- og avgiftsinntektene i Norge. Det bør være mer lønnsomt å arbeide og investere i økonomien, og mindre lønnsomt å spekulere i bolig og presse boligprisene opp. På den måten kan vi skape et skattesystem som gir like muligheter til alle.

6.2 Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er en skatt som betales basert på verdien til eiendommen du besitter, og skatten er frivillig å innføre for kommunene. Inntektene tilfaller kommunen eiendommen er lokalisert i. Skatten har god utjevneffekt og gir gode inntekter til kommunene. Derfor mener AUF at eiendomsskatten må bli obligatorisk for landets kommuner, med rom for lokale justeringer.

AUF vil:

- at eiendomsskatten må bli en obligatorisk nasjonal skatt hvor inntektene tilfaller skattekommunen.
- at kommunene skal få handlingsrom til å gjøre lokale tilpasninger av eiendomsskatten som bunnfradrag, promillesats og andre nødvendige, lokale tilpasninger.
- at beregningsgrunnlaget må økes til 100 % for alle typer boliger.
- at den maksimalt tillatte promillesatsen må tilbakeføres til 9 promille.
- at kun Skatteetaten skal kunne beregne skattegrunnlaget på boliger.
- at det skal være full eiendomsskattesats på investeringsboliger.

6.3 Skatt på investeringsboliger

For AUF er det et grunnleggende prinsipp at de som har de største formuene også skal bidra mest til fellesskapet. Formuesskatten er blant de mest effektive og omfordelende skattene vi har i Norge. Likevel gir formuesskatten klare fordeler til landets boligspekulanter. Det mener AUF er galt. Vi mener at det ikke skal lønne seg å spekulere i bolig og ønsker derfor å fjerne særreglene for boligspekulantene når formuesskatten skal betales.

AUF vil:

- øke ligningsverdien på primærbolig til 80 % og investeringsboliger til 100 %.
- øke ligningsverdien på fritidseiendom til 100 %.
- Øke ligningsverdien på primærboliger i formuesskatten, men samtidig se på om bunnfradraget samtidig bør økes.
- Utrede flere muligheter for å kunne beskatte sekundærboliger mer.
- Vurdere å innføre utleieplikt for boliger som ikke defineres som ferieboliger i pressområder der boliger kjøpes som investeringsobjekter.

6.4 Rentefradraget

Alle får skattefradrag for de rentene man betaler av lån i dag. Den største utgiften for staten er knyttet til boliglån. I utgangspunktet var rentefradraget en måte å styrke eierlinjen på, men dette er en ordning som koster staten flere titalls milliarder kroner, samtidig som den utelukkende bidrar til å subsidiere de som allerede eier egen bolig. AUF kan ikke akseptere at vi bruker milliarder av kroner på å subsidiere en galopperende gjeldsvekst i Norge og en ordning som er grunnleggende urettferdig. Det er både urettferdig og usunt for økonomien.

AUF vil:

- Sette et makstak for rentefradrag på primærbolig på lån opptil 2 millioner kroner.
- Fjerne rentefradraget for sekundærboliger.

6.5 Dokumentavgift

Når man kjøper en selveierbolig må man betale en særskatt på 2,5 prosent av det boligen koster i dokumentavgift til staten. Dette rammer særlig unge i alderen 20 til 30 år. Dokumentavgiften gjør terskelen enda høyere for å komme inn på boligmarkedet samtidig som den gjør det enda vanskeligere økonomisk for de som må flytte.

I dag står dokumentavgift for betydelig bidrag til fellesskapet. For AUF er det viktig at dokumentavgiften innordnes på en slik måte at den ikke straffer personer som for første gang kjøper sin egen bolig.

AUF vil:

- Gjøre dokumentavgiften mer rettferdig og progressiv. Boliger solgt for inntil 2 millioner må fritas for dokumentavgift. Boliger solgt for inntil 5 millioner settes til 1,5 %. Boliger solgt for mellom 5 og 10 millioner settes til 2,5 %. Boliger solgt for mer enn 10 millioner betaler 3,5 % dokumentavgift.
- Alle investeringsboliger betaler flatt 3,5 % i dokumentavgift.

7. Boligpolitikk i distriktene

AUF ser verdien av en boligpolitikk tilpasset utfordringene folk i hele landet står overfor. En rettferdig boligpolitikk og gode boforhold er vel så viktig i distriktene som i byene. Likevel ser vi en forskjell på hvilke utfordringer man møter. En særskilt utfordring i distriktene er fraflytting og urbanisering til de store byene. Derfor må AUF ha som mål å skape attraktive boområder i hele Norge.

En boligpolitikk for hele landet handler ikke bare om attraktive boligområder, det handler også om å skape gode lokalsamfunn i hele Norge. Finnes det ikke arbeidsplasser eller muligheter i hjemkommunen, blir terskelen for å flytte tilbake for høy. Det er avgjørende at vi skaper verdier og utvikling i store og små lokalsamfunn for å gi like muligheter til alle.

Ungdom trenger bedre boligløsninger i distriktene. AUF mener det er avgjørende å rette en større del av verktøykassa mot denne gruppen for å sørge for varierte alderssammensetninger i alle lokalsamfunn.

AUF vil:

- Sikre en helhetlig distriktspolitikk som gjør det mulig å leve godt utenfor byområdene ved å sikre arbeidsplasser, helsetilbud, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og kulturliv i hele Norge.
- At kommunene skal legge til rette for flere boligområder tilpasset ungdom.
- At det skal bygges boliger i distriktene som egner seg for førstegangskjøpere og for unge som er usikre på om de vil etablere seg i kommunen.
- At staten skal bidra til finansiering for kommuners strategiske tomte kjøp i distriktene
- At staten utvikler en nasjonal plan for bosetting i distriktene.
- At kommunen skal legge vekt på hvilke boligpreferanser unge som bor utenfor kommunen har og prøve å imøtekomme unges behov.
- At det gjennomføres flere prosjektordninger med tilflytningskontorer og bygdemeklere.

8. AUFs 10 krav til kommunene

1. Innføre utbytteforbud for kommunale boliger, jobbe mot gjengs leie, og at alt eventuelle overskudd fra utleie skal gå tilbake til oppussing og sikre gode bomiljøer.
2. Gjennomfør prosjekter med en tredje boligsektor tilpasset sin kommune, som for eksempel leie til eie, innsats for leie eller studentboliger i tilknytning til sykehjem og omsorgsboliger.
3. At alle nye offentlige bygg skal være plusshus, og at flere bygg skal bygges med solcellepanel og grønne tak.
4. At kommuner med studiesteder skal sikre studenter i kommunen som står uten bolig ved studiestart et alternativt boforhold helt til de finner egen bolig, samt innføre bo-garanti i vertskommuner for borteboere som flytter for å ta videregående utdanning.
5. Fjerne 3-årskontrakter eller andre kortsiktige leiekontrakter i kommunale boliger og erstatte dem med leiekontrakter som er langsiktige eller tidsbestemte.

6. Sikre universell utforming ved alle nybygg, offentlige institusjoner og student- og elevboliger.
7. At all utbygging i kommunen må være variert for å sikre nabolag der ulike mennesker møtes på tvers av bakgrunn og for å utjevne forskjeller mellom folk
8. Innfør eiendomsskatt.
9. Øke satsninga på velferdsteknologi og tjenesteinnovasjon i kommunen for å sikre tilpassa boliger til ulike behov.
10. Bruke den kommunale forkjøpsretten i plan- og bygningsloven for å sikre seg adgang og folkestyre over flere boliger.